

CORONA VIRUS AUR DIGAR WABAEN (HIND)

वबाओं, मुसीबतों और अमराज़ से मुतअल्लिक
इस्लाम की रौशन तालीमात फ़राहम करने वाला रिसाला बनाम

कोरोना वायरस और दीर्घ वबाएँ

(मालूमात, वुजूहात व अलामात और बचने के तरीके)

पेशकशः :-

(दावते इस्लामी)

मजलिसे अल मदीनतुल इल्मिया www.dawateislami.net

कुल सफ़हात 72

أَنْهَنُّ بِبُوَرِ الْعَلَيْمِينَ وَالشَّلُوْقُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ النَّزَارِ لِمَنْ أَمَّا بَعْدَ فَأَعُذُّ بِإِلَهِ الْمُؤْمِنِينَ الرَّحْمَنِ طَبِيبِ إِنَّمَا اللَّهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ط

کیتاب پढنے کی دعاء

دینی کتاب یا اسلامی سبک پढنے سے پہلے جہل میں دی ہوئی دعاء پढ لیجیا اے شاء الله عزوجل جو کوچ پढنے گے یاد رہے گا । دعاء یہ ہے :

اللَّهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَانْشُمْ عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

تarma : اے البلاہ عزوجل ! ہم پر اسلامو ہیکمتوں کے دروازے خोل دے اور ہم پر اپنی رہنمات ناجیل فرمادیا ! اے انجمنات اور بزرگوں والے ।

(مستظرف ج ۱ ص ۴ دارالفکر بیروت)

نوت : ابھل آخیر اک-اک بار دوڑد شریف پढ لیجیا ।

ٹالنے والے گے مدنیا

بکاری اور

و ماغفیرت

13 شعبان ۱۴۲۸ھ

کیتابت کے روایتی حسرت

فَرِمانِ مُعْتَدِلٍ : سب سے جیسا کہ حسرت کیتابت کے دن اس کو ہوگی جسے دنیا میں اسلام ہاسیل کرنے کا ماؤک اور میلہ مگر اس نے ہاسیل نہ کیا اور اس شاخہ کو ہوگی جس نے اسلام ہاسیل کیا اور دوسروں نے تو اس سے سुن کر نافر اور ٹھاکر لے کیا اس نے نہ ٹھاکر (یعنی اس اسلام پر امداد نہ کیا) (تاریخ دمشق لا بن عساکر ج ۱ ص ۳۸۵ دارالفکر بیروت)

کتاب کے خیریदار موتવجوہ ہوں

کتاب کی تباہ اور میلہ میں نعمایاں خراہی ہو یا سफہات کم ہوں یا باہمیں میں آگے پیچے ہو گئے ہوں تو مکتبہ تعلیم مدنیا سے رجوع فرمائے ।

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ أَمَّا بَعْدُ فَاعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَنِ الرَّجِيمِ طَابِسِمُ اللّٰهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ طَ

मजलिक्से तकाजिम हिन्दू (दावते इक्लामी)

يَهُوَ رِسَالَةُ اللَّهِ الْمُبَارَكَةُ مَنْ تَرَكَهُ فَلَا يَعْلَمُ
 ये हरिसाला मजलिसे अल मदीनतुल इत्मिय्या
 (दावते इस्लामी) ने उर्दू ज़बान में मुरक्कत ब किया है। मजलिसे
 तराजिम (हिन्द) ने इस रिसाले को हिन्दी रस्मपुल ख़त में तरतीब दे कर
 पेश किया है और मक्तबतुल मदीना से शाएँ अ करवाया है।

इस रिसाले में अगर किसी जगह ग़लती पाएं तो मजलिस को सफ़हा और सत्र नम्बर के साथ **Sms, E-mail, Whats App** या **Telegram** के जरीए इत्तिलाअ दे कर सवाबे आखिरत कमाइए।

ਮੁਫ਼ਤ ਮੁਹਾਰੀ ਝਲਿਤਯਾ : ਇਸਲਾਮੀ ਬਹਨੇਂ ਡਾਯਰੇਕਟ ਰਾਬਿਤਾ ਨ ਫਰਮਾਏਂ !!!

सिलेक्टेड हाउस, अलिफ़ की मस्जिद के सामने, तीन दरवाज़ा, अहमदाबाद-1, गुजरात (हिन्द)

 +91 98987 32611

E-mail : hindibook@dawateislamihind.net

उर्दू से हिन्दी बस्तुत (लीपियांतर) खाका

ਥ = ਥੂ	ਤ = ਤ	ਫ = ਫੂ	ਪ = ਪ੍ਰ	ਭ = ਭੂ	ਬ = ਬ	ਅ = ਾ
ਛ = ਕੂ	ਚ = ਕ	ਝ = ਕ੍ਰ	ਜ = ਕੁ	ਸ = ਿ	ਠ = ਮੂ	ਟ = ਮ
ਯ = ਤ	ਹ = ਹੂ	ਡ = ਤੂ	ਧ = ਹ੍ਰ	ਦ = ਤ	ਖ = ਤ੍ਰ	ਵ = ਹ
ਸ਼ = ਸ਼	ਸ = ਸ	ਯ = ਤ੍ਰ	ਜ = ਤ੍ਰ	ਹ = ਰੂ	ਡ = ਰ੍ਰ	ਰ = ਰ
ਫ = ਫ	ਗ = ਗ	ਅ = ਉ	ਜ = ਔ	ਤ = ਟ	ਜ = ਪ੍ਰ	ਸ = ਚ
ਮ = ਮ	ਲ = ਲ	ਘ = ਗ੍ਰ	ਗ = ਗ੍ਰ	ਖ = ਕ੍ਰ	ਕ = ਕ	ਕ = ਕ
ੀ = ਹੀ	ੋ = ਹੋ	ਆ = ਓ	ਯ = ਯ੍ਰ	ਹ = ਹ	ਵ = ਵ	ਨ = ਨ

પેહલા બાબ : માલૂમાત

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْبُرُّسَلِيْنَ
أَمَّا بَعْدُ فَإِعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَنِ الرَّجِيمِ طَبِّسْمُ اللّٰهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ط

કોરોના વાયરસ ઔર દીગર વબાએં

દાફ્નુ જુમલા બલા તુમ પે કરોડોં દુસ્થદ

મોહદ્દિસે આજમે પાક હજરતે અલ્લામા મૌલાના મુફ્તી મુહમ્મદ સરદાર અહ્મદ ચિશ્તી રહ્મતુલ્લાહ એક મરતબા બયાન કે લિએ નારોવાલ તશરીફ લે ગએ, આપ કે ગલે મેં તકલીફ થી જિસ કી વજ્હ સે હાજરીન કો મેહસૂસ હોતા થા કી આજ બયાન મુશ્કિલ હી હોગા। આપ ઉન કી કૈફિયત ભાંપ ગએ ઔર તસલ્લી દેતે હુવે ફરમાયા : “હમારે પાસ એસા નુસ્ખા હૈ જો હર મરજ કા ઇલાજ ઔર અલ્લાહ પાક કે હુકમ સે શિફા હૈ।” યેહ કેહ કર આપ ને બુલન્દ આવાજ સે દુર્લદે પાક પઢના શુરૂઅ ફરમા દિયા। દુર્લદ શરીફ કા પઢના થા કી તકલીફ ખત્મ હો ગઈ ઔર આપ ને સાઢે તીન ઘન્ટે કા ઈમાન અફરોજ બયાન ફરમાયા। (હયાતે મોહદ્દિસે આજમ, સ. 153 બ તસરુફ)

મોહદ્દિસે આજમે પાક ને કિયામત તક આને વાલે મુસલમાનોં કો હર મરજ સે નજાત પાને કા નુસ્ખા ભી બતાયા ઔર ઉસ પર અમલ કર કે મરજ સે શિફા ભી પાઈ। હમેં ભી ચાહિએ કી હર તરહ કે હાલાત મેં કસરત સે દુર્લદો સલામ પઢને કા મામૂલ બનાએં ઔર મુસીબત, પરેશાની, મરજ ઔર વબા (બીમારી) સે છુટકારા પાએં। એસા ક્યૂં ન હો કી હમારે પ્યારે નબી ﷺ કી

एक ખૂબી દાફેડલ બલા (યાની બલાઓં કો દૂર કરને વાલા) ભી હૈ ઔર જબ આકા કરીમ ચَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَالْهُوَ سَلَّمَ નજરે કરમ ફરમાતે હૈનું તો બલાએ દૂર હો જાતી હૈનું ।

કાબે કે બદરુદુજા તુમ પે કરોડોં દુરુદ

શાફેએ રોજે જજા તુમ પે કરોડોં દુરુદ

તયબા કે શમ્સુદુહા તુમ પે કરોડોં દુરુદ

દાફેએ જુમ્લા બલા તુમ પે કરોડોં દુરુદ

જબ બાદશાહ ડર કન્ઠ ભાગને લથા

મુલ્કે શામ મેં તાઝાન (પ્લેગ) કી બીમારી ફૈલી તો બનૂ ઉમયા કા બાદશાહ “અબ્દુલ મલિક” મૌત કે ડર સે ઘોડે પર સવાર હો કર અપને શેહર સે ભાગ નિકલા ઔર અપને ખાસ ગુલામ ઔર કુછ ફૌજ ભી સાથ મેં લે લી, વોહ બીમારી સે ઇસ કદર ડરા હુવા થા કિ જમીન પર પાંદ નહીં રહ્યા થા બલિક ઘોડે પર હી સોતા થા । દૌરાને સફર એક રાત ઉસ કો નીંદ નહીં આ રહી થી, ઉસ ને અપને ગુલામ સે કહા : મુઝે કોઈ કહાની સુનાઓ । હોશિયાર ગુલામ બાદશાહ કો નસીહત કરને કા મૌકાઅ પા કર બોલા : એક લોમડી અપની જાન કી હિફાજત કે લિએ શેર કી ખિદમત કિયા કરતી થી, શેર કે ખોફ્ફ કી વજ્હ સે કોઈ જાનવર લોમડી કી તરફ દેખ નહીં સકતા થા । લોમડી બડે સુકૂન કી જિન્દગી ગુજારતી રહી, એક દિન અચાનક એક ડ્રાબ લોમડી પર ઝાપટા તો લોમડી ભાગ કર શેર કે પાસ ચલી ગઈ । શેર ને ઉસ કો અપને ઊપર બિઠા લિયા । ડ્રાબ દોબારા ઝાપટા ઔર લોમડી કો અપને પઞ્જોં મેં દબા કર ઉડ્યુ ગયા । લોમડી ચિલ્લા ચિલ્લા કર શેર સે ફરિયાદ કરને લગી તો શેર ને કહા : એ લોમડી ! મૈં જમીન પર રેહને વાલે જાનવરોં સે તેરી હિફાજત કર સકતા હું, આસ્માન કી તરફ સે હમ્લા કરને

વાલોને સે મૈં તુઝે નહીં બચા સકતા । યેહ કહાની સુન કર બાદશાહ કો બડી ઇબ્રત હુઈ ઔર ઉસ કી સમજી મેં આ ગયા કી મેરી ફૌજ ઉન દુશ્મનોને સે તો મેરી હિફાજત કર સકતી હૈ જો જમીન પર રેહતે હૈનું મગર જો બલાએં ઔર બીમારિયાં આસ્માન સે હમ્લા આવર હોં, ઉન સે મુજ્જે મેરી બાદશાહી નહીં બચા સકતી, બાદશાહ કે દિલ સે તાઊન કા ખોફ ચલા ગયા ઔર વોહ અલ્લાહ પાક કી રિજા પર રાજી રેહ કર રેહને લગા ।

(بِرَحِ الْبَيْانِ، ص ٢، تَحْتُ الْأَرْبَةِ: ٣٧٨ / ١، ٢٢٢، عِبَابُ الْأَنْزَلِ، ص ٢٥)

પ્યારે ઇસ્લામી ભાડ્યો ! વબાએં આજમાઇશ બન કર આતી હૈનું લેકિન ઇન સે બચને કે લિએ ગૈર જરૂરી ઇક્વામાત કરના કિસી તરહ ભી દુરુસ્ત નહીં ક્યૂંકિ વબા કા ડ્રાબ હમેં શેર કી હિફાજત સે ભી નિકાલ કર લે જા સકતા હૈ, ઐસી સૂરતે હાલ મેં તક્દીર પર રાજી રેહના ઔર એહતિયાતી તદાબીર (Precautionary Measures) ઇખ્તિયાર કરના અભૂતમન્દી કી અલામત ઔર દાનિશ્વરી કા તકાજા હૈ । આજમાઇશ ખ્વાહ કિસી ભી કિસ્મ કી હો, ઇસ્લામ કી રૌશન તાલીમાત પેશે નજર રખને વાલા સબ કો ઢાલ બના કર ઇસ કા મુકાબલા કરતા હૈ, વોહ ચન્દ આજમાઇશોનું કે બજાએ બે શુમાર નેમતોં પર નજર રખતા હૈ, વોહ શિક્વા ઓ શિકાયત કે શોલે ગમજદા મુઆશરે મેં નહીં ફેલાતા બલિક સરાપા શુક્ર બન કર અજ્મ વ હિમ્મત કો કાઇમો દાઇમ રખતા હૈ, આજમાઇશ કી ઇન ઘડિયોં મેં વોહ લોગોં કે સાથ જાની ઔર માલી તાદ્વાન કર કે દુખોં કો કમ કરને કા મજબૂત જરીઆ સાબિત હોતા હૈ ઔર ઉસ કા અમલ ઉમ્મીદોં કે ચરાગ રૌશન કરને મેં ભરપૂર મદદ ફરાહમ કરતા હૈ । મગર ઇન તમામ તર ફવાઇદ કે હાસિલ કરને કા દારોમદાર ઇસ્લામ કી રૌશન તાલીમાત સે આગાહ હોને ઔર ઉન પર સચ્ચે દિલ સે અમલ પૈરા હોને પર હૈ ।

૩ જબ માર્જી (Past) મેં વબાએં આઈ

જબ કભી મુસલમાનોં કો વબાઈ અમરાજ ઔર મુશ્કલાત કા સામના કરના પડતા તો વોહ તક્કીર પર રાજી રેહતે ઔર તદબીર ભી ઇખ્તિયાર કરતે ઔર ઉસ આજુમાઝ કે આને કે અસબાબ કા સદે બાબ કરતે હુવે અપને ગુનાહોં પર શર્મિન્દા હો કર **અલ્લાહ** પાક કી બારગાહ મેં આજિજી ઓ ઇન્કિસારી કે સાથ તૌબા કરતે, ઇસ બાત કી વજાહત કે લિએ માર્જી કે દો વાકેઅાત મુલાહજા કીજિએ :

449 સિને હિજરી મેં આજર બાઈજાન, વાસ્ત્ર ઔર કૂફા મેં બબા ફૈલી જિસ સે બહુત બડી તાદાદ મુતાસ્સિર હુઈ ઔર લોગ પરેશાન હો ગએ, સબ ને **અલ્લાહ** પાક કી બારગાહ મેં તૌબા કી, શરાબોં કો બહા દિયા, ગાને બાજોં કે આલાત તોડ ડાલે ઔર અપની કીમતી ચીજેં સદકા કર દીં ।

(شذرات الذهب في أخبار من ذهب، سنة تسع واربعين وأربعينه ٢٠٨/٥)

833 સિને હિજરી મેં બહીરા ઔર ગુરબિયા મેં તાઊન (પ્લેગ) કી બબા ફૈલી ઔર બદ્ધતે બદ્ધતે ગર્જા, કુદ્દસ, સફ્દ, દિમશ્ક તક પહુંચ ગઈ । મુસલમાનોં ને ઇસ આજુમાઝ મેં **અલ્લાહ** પાક કી બારગાહ મેં રૂજૂ અંદર કિયા ઔર કાહિરા મેં એલાન કિયા ગયા કિ તમામ મુસલમાન અપને ગુનાહોં સે તૌબા કરેં ઔર તીન દિન કે રોજે રહ્યેં । ઉસ વક્ત કે કાજિયુલ કુર્જાત (ચીફ જેસ્ટિસ) શૈખ ઇલમુદ્વીન સાલેહ બલકીની رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ અપને શેહર કાહિરા

સે બાહર નિકલ કર એક સેહરા મેં તશરીફ લે ગાએ ઔર લોગોં કો વાજો નસીહત ફરમાઈ ફિર આજિજીઓ ઇન્કિસારી કે સાથ ખૂબ ગિડ ગિડા કર દુઆએં કી ગર્દી । (النجوم الراهنة في ملوك مصر القاهرة ١٢١/١٢)

આજ જબકિ કોરોના વાયરસ જૈસે વબાઈ હમ્પલે ને પૂરી દુન્યા કો અપની લપેટ મેં લે લિયા હૈ ઔર કર્દી મમાલિક ને લોક ડાઉન કર કે અપની માઝાં સર ગર્મિયાં (કોશિશોં) મુઅચ્ચલ (મૌકૂફ) કર દી હૈં તો મુસલમાનોં કી ભી અખ્લાકી, મજ઼હબી ઔર મુાશરતી જિમ્મેદારી હૈ કિ ઇસ સે બચાવ કે લિએ અપને ઘરોં મેં મેહસૂર (કેદ) હો કર લાયાની (બેકાર, ફાલતૂ) કામોં મેં વક્ત બરબાદ કરને, ફરાગત સે બે મક્સદ ફાએદા ઉઠા કર ગલી મહલ્લોં મેં ચૌપાલ લગાને, સોશયલ મીડિયા પર ફુઝૂલ તબસેરે કરને કે લિએ સ્ક્રોલિંગ કરતે રેહને કે બજાએ અપને બુજુર્ગોં ઔર સાબેકા મુસલમાનોં કે ઇખ્તિયાર કર્દા ઇક્વામાત કો અપને લિએ મશઅલે રાહ બનાએં ઔર ઇસ વબા કા ડટ કર મુકાબલા કરેં નીજ અલ્લાહ પાક પર કામિલ તવક્કુલ કરતે હુવે એહૃતિયાત્રી તદાબીર (Precautionary Measures) ઇખ્તિયાર કરેં, નમાજે પન્જગાના કી પાબન્દી કરેં, ગુરીબ મુસલમાનોં કા ખ્યાલ રહ્યે ઔર ખૂબ સદકા ઓ ખૈરાત કરેં ।

દૂસરા બાબ : વુજૂહાત વ અલામાત

૩ કોંક્રોના વાયવક્ત્ર જૈસી વગાઓં કી વુજૂહાત

વગા હો યા મુસીબત, ઉસ સે બચને કે લિએ તદબીર વ અસબાબ ઇખ્તિયાર કરના અભ્યક્તિમન્દી ઔર ઐસા ન કરના સરાસર બે વુકૂફી હૈ। દાનિશ મન્દી કા તકાજા યેહ હૈ કિ ઇન વગાઈ હસ્તોં સે બચને કે અસબાબ ઇખ્તિયાર કિએ જાએં ઔર સાથ સાથ **અલ્લાહ** પાક પર તવક્કુલ (યાની ભરોસા) કિયા જાએ। યાદ રખિએ ! અસબાબ ઇખ્તિયાર કરના તવક્કુલ કે ખિલાફ નહીં હોતા લેહાજા એહૃતિયાત્રી તદબીર (*Precautionary Measures*) જરૂર ઇખ્તિયાર કી જાએં। ભલા વોહ શરૂસ બાદામ કેસે ચબા સકતા હૈ જિસ કે મુંહ મેં દાંત હી ન હોને ?

૩ હમારી બદ આમાલિયાં

ઇન્સાન કો જો ભી બુરાઈ પહુંચતી હૈ વોહ ઉસ કી અપની બદ આમાલિયોં કા ખ્યમયાજા (બદલા) હો સકતા હૈ જો ઉસ કો કિસી ન કિસી સૂરત મેં ભુગતના પડતા હૈ ! અભ્યક્તિમન્દ ઇન્સાન વોહ હૈ જો અપની ગ્લતી સે સીખ લે ઔર આઇન્દા ઉસ ગ્લતી કો દોહરાને સે બાજ રહે અગાર વોહ ઐસા નહીં કરતા તો ઉસે તબાહી કા સામના કરના પડતા હૈ। ચુનાન્ચે, પારહ 21 સૂરાએ રૂમ આયત નમ્બર 41 મેં ઝરણાદ હોતા હૈ :

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا
كَسَبَتْ أَيْرَى إِلَيْهِ لِيُنَذَّرُ
بَعْضُ الَّذِينَ عَمِلُوا عَلَيْهِمْ يَرْجُونَ

તર્જમાએ કન્જુલ ઝરફાન : ખુશકી ઔર તરી મેં ફસાદ જાહિર હો ગયા ઉન બુરાઈયોં કી વજ સે જો લોગોં કે હાથોં ને કમાઈ તાકિ **અલ્લાહ** ઉન્હેં ઉન કે બાજ કામોં કા મજા ચખાએ તાકિ વોહ બાજ આ જાએં।

इस आयते करीमा से मालूम हुवा कि इन्सान गुनाहों की वज्ह से हज़ारों किस्म की परेशानियों में घिर जाता है : क़हूत् साली, बारिश का रुक जाना, पैदावार की क़िल्लत, खेतियों की ख़राबी, तिजारतों के नुक़सान, आदमियों और जानवरों में मौत, आतश ज़दगी की कसरत, हर शै में बे बरकती, तुरह तुरह की बीमारियां और बे सुकूनी इन्सान के अपने गुनाहों की वज्ह से ही होती है ।

(روح البيان، الروم، تحت الآية: ٢١، ٢٥/٢٧، تهذيب القرآن، صراط الجنان، پ ٢١، الروم، تحت الآية: ٢١، ٢٥/٢٧، ملخصاً)

﴿ ٣ ﴾ हलाकत में डालने वाले क्राम

सहीह अहादीس से भी साबित है कि ﴿ किसी क़ौम में अ़्लानिया बे हयाई फैल जाने की वज्ह से उन में ताऊन और मुख्तलिफ़ अमराज़ अ़ाम हो जाते हैं । ﴿ नाप तोल में कमी करने की वज्ह से क़हूत् आता और ज़ालिम हाकिम मुक़र्रर होते हैं । ﴿ ज़कात न देने की वज्ह से बारिश रुकती है । ﴿ **अल्लाह** पाक और उस के रसूल का अ़हद तोड़ने की वज्ह से दुश्मन मुसल्लत् हो जाता है । ﴿ लोगों के मालों पर जब्री क़ब्ज़ा करने की वज्ह से और **अल्लाह** पाक की किताब के मुताबिक़ हुक्मरानों के फ़ैसले न करने की वज्ह से लोगों के दरमियान क़त्लो ग़ारत गरी होती है । ﴿ सूदख़ोरी की वज्ह से ज़लज़ले आते और शब्लें बिगड़ जाती हैं ।

نَبِيَّكُمْ مَصَّلَى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ نَهَىٰ إِرْشَادَ فَرْمَادِيَا : اِنَّ لَوْجَوَ !
पांच चीजों से बचने के लिए पांच कामों से बचो : (1) जो क़ौम कम तोलती है **अल्लाह** पाक उन्हें मेहंगाई और फलों की कमी में मुक्तला

कर देता है। (2) जो कँैम बद अहंदी करती है **अल्लाह** पाक उन के दुश्मनों को उन पर मुसल्लतः कर देता है। (3) जो कँैम ज़कात अदा नहीं करती **अल्लाह** पाक उन से बारिश का पानी रोक लेता है और अगर चौपाए न होते तो उन को पानी का एक क़त्रा भी न दिया जाता। (4) जिस कँैम में फ़हूहाशी और बे हयाई फैल जाती है **अल्लाह** पाक उन को ताऊ़न और ऐसी बीमारियों में मुब्ला कर देता है जो उन से पेहले लोगों को न थीं और (5) जो कँैम कुरआने पाक के बगैर फ़ैसला करती है **अल्लाह** पाक उन को ज़्यादती (यानी ग़लतः फ़ैसले) का मज़ा चखाता और उन्हें एक दूसरे के डर में मुब्ला कर देता है।

(ابن ماجه، ابواب الفتن، باب العقوبات، ٣٦٧/٢، حديث: ٣٠١٩)

मज़्कूरा आयते मुवारका और हदीस शरीफ़ को सामने रखते हुवे हर एक को चाहिए कि वोह मुआशरे की मौजूदा सूरते हाल पर ग़ौर करे कि फ़ी ज़माना बे हयाई, नाप तोल में कमी, लोगों के अमवाल पर जब्री क़ब्ज़े, ज़कात की अ़दम अदाएँगी, जुवा, सूदखोरी और रिश्वत के लेन देन समेत वोह कौन सा गुनाह है जो हमारे दरमियान आम नहीं? शायद इन ही आमाल का नतीजा है कि आज कल एइडज़, केन्सर और दीगर जान लेवा अमराज़ में मुब्ला हैं। बारिश रुक जाने या हृद से ज़्यादा आने की आफ़त का येह शिकार हैं, दुश्मन इन पर मुसल्लतः होते जा रहे हैं, क़त्लो ग़ारत गरी इन में आम हो चुकी है। ज़लज़लों, तूफ़ानों और सैलाब की मुसीबतों में येह फ़ंसे हुवे हैं, तिजारती ख़सारे और हर चीज़ में बे बरकती का रोना येह रो रहे हैं, हमारे गुनाहों की सज़ा के लिए येह भी काफ़ी न था कि हम कोरोना वायरस जैसे ख़तरनाक और अ़ालमी वबाई मरज़ में मुब्ला कर दिए

ગए ! અब ભી વક્તું હૈ અપને ગુનાહોં સે તૌબા કર લીજિ� ઔર અપની બિગડી હુર્દી અમલી હાલત સુધાર લીજિએ, અપને ગિર્દોં પેશ કે મુસ્લિમાનોં પર ભી ઇનફિરાદી કોશિશ જારી રખિએ, ઉન કો ભી દીને ઇસ્લામ કી ખૂબ સૂરત તાલીમાત કે મુતાબિક જિન્દગી ગુજારને કા જેહન દેતે રહિએ, **અલ્લાહ** પાક ને ચાહા તો ઇસ આજમાઝિશ સે ભી જલ્દી જાન છૂટ જાએગી ઔર દુન્યા ઓ આખિરત મેં સુકૂન નસીબ હોગા .

કોરોના વાયરસ કી અલામાત

હર મરજુ કી તરફ કોરોના વાયરસ કી ભી કુછ ન કુછ અલામાત હૈનું, ચન્દ અલામાત મુલાહજા કીજિએ :

(1) તેજ બુખાર (લાજિમી) (2) ખુશક ખાંસી (લાજિમી, બલ્યામ વાલી ખાંસી નહીં) (3) ગલે કા સૂજ જાના (લાજિમી) (4) સાંસ લેને મેં મસ્થલા હોના (જ્યાદા તર કેસીજ મેં) (5) સર મેં શાદીદ દર્દ (જ્યાદા તર કેસીજ મેં) (6) આંખોં કા સુર્ખ હોના (જ્યાદા તર કેસીજ મેં) (7) નજ્લા જુકામ (જ્યાદા તર કેસીજ મેં) (8) જોડોં મેં દર્દ, જિસ્મ મેં દર્દ (જ્યાદા તર કેસીજ મેં)

નોટ : ❁ અગર ગલે કા દર્દ હૈ ઔર નજ્લા જુકામ મેં નાક બેહ રહી હૈ તો કોરોના નહીં હૈ । ❁ સિર્ફ બુખાર ઔર બલ્યામ વાલી ખાંસી હૈ તો ભી નહીં હૈ । ❁ નજ્લા જુકામ ઔર બેહતી નાક કે સાથ સર દર્દ હૈ તો ભી કોરોના નહીં હૈ । ❁ બુખાર કે સાથ નજ્લા, જુકામ, બેહતી નાક જિસ્મ દર્દ હૈ તો ભી કોરોના નહીં હૈ ।

तीसरा बाब : बचने के तरीके

कोरोना वायरस से कैसे बचा जाए ?

कोरोना वायरस से बचने के लिए दुन्या भर के मुख्तलिफ़ माहिरीन की तजावीज़ का खुलासा हाजिर है, इन पर अमल कर के हम कोरोना वायरस से बचने में कामयाब हो सकते हैं :

(1) भाप लीजिए

कोरोना वायरस से बचाव के लिए भाप लेना फ़ाएदे मन्द है। भाप लेना नज़्ला, जुकाम, खांसी के लिए भी मुफ़ीद है। भाप में सांस लेने से नाक से हल्क तक का अन्दरूनी हिस्सा नज़्ले की रुटूबत से साफ़ हो जाता है, गले से बलाम को खारिज करता है जिस से गले और खांसी की सूरत में इफ़ाक़ा होता है। किसी बरतन में पानी गर्म कर के अपने सर को तोलिये या किसी चादर से ढांप कर भाप में सांस लीजिए। येह गर्म भाप हवा की नालियों को कुछ हड़ तक खोलती है जिस के नतीजे में मवाद के लिए निकलना आसान हो जाता है। इसी तरह भाप लेना रोज़ मर्झ के तनाव (Strees) से नजात दिलाने में भी मदद देती है।

(2) जिस्म का डिफ़ार्ड निज़ाम मज़बूत बनाइए

हमारे जिस्म में ऐसा मुदाफ़ेआती (रोग प्रतिकारक) निज़ाम (Immune System) मौजूद है जो बीमारियों से बचाने, इन्फ़ेक्शन और वायरस से लड़ने और जिस्म को सेहत मन्द रखने में हमारी मदद करता है, अगर येह

નિજામ કમજોર હો જાએ તો બીમારિયાં હમ પર મુસલ્લત હો જાતી હૈને । કોરોના વાયરસ સે બચાને મેં ભી મુદાફેઅાતી નિજામ કા બહુત અમલ દખ્લ હૈ । જિસ કા મુદાફેઅાતી નિજામ મજબૂત હોતા હૈ કોરોના વાયરસ ઉસે નુક્સાન નહીં પહુંચાતા । માહિરીન કે મુત્તાબિક ઇન તજાવીજ પર અમલ કરને સે મુદાફેઅાતી નિજામ કો મજબૂત સે મજબૂત તર બનાયા જા સકતા હૈને :

(1) ગિજાઇથ્યત સે ભરપૂર ખૂરાક હમારે મુદાફેઅાતી નિજામ કો તાકત ફરાહમ કરતી હૈ લેહાજા ઇન ગિજાઓં કા ઇસ્ટેમાલ કીજિએ :

❖ **નિશાસ્તા સે ભરપૂર કુદરતી ગિજાએ :** નિશાસ્તા (Carbohydrates) હમારે જિસ્મ કો બહુત જ્યાદા તવાનાઈ ફરાહમ કરતા હૈ ઔર ઇસ કે બગૈર હમારે જિસ્માની નિજામ કા ચલના દુશ્વાર હોતા હૈ । નિશાસ્તા (Carbohydrates) શહ્રદ, દૂધ, ગન્ને, ચાવલ, આલૂ, ગાજર ઔર કેલે વગૈરા મેં પાયા જાતા હૈ ।

❖ **લેહ્મ્યાત સે ભરપૂર કુદરતી ગિજાએ :** લેહ્મ્યાત (Protein) હમારે જિસ્મ કે ટીશ્યૂઝ કો ટૂટ ફૂટ સે બચાતા હૈ ઔર બીમારિયોં સે લડને મેં બહુત અહમ કિરદાર અદા કરતા હૈ । યેહ ગોશ્ટ, મછલી, અન્દા ઔર દૂધ વગૈરા મેં પાયા જાતા હૈ ।

❖ **હ્યાતીન સે ભરપૂર ગિજાએ :** હ્યાતીન (Vitamin) બચ્ચોં કી નશવો નુમા, ઇન્ફેક્શન કે ખાતિમે, આંખોં કી રૌશની બઢાને, સર ઔર દાંતોં કો તકફિયથત દેને કા સબબ બનતા હૈ । યેહ ભિન્ડી, ટમાટર, પાલક, અદરક, ગાજર, અન્દા, કેનૂ, પપીતા, આમ ઔર દહી વગૈરા મેં પાયા જાતા હૈ ।

(2) રોજાના વર્જિશ કરને સે ભી હમારા મુદાફેઅાતી નિજામ મજબૂત રેહતા હૈ ।

(3) પુર સુકૂન ઔર મુકમ્મલ નીંદ લેને સે ભી મુદાફેઅાતી નિજામ મેં મજબૂતી આતી હૈ ।

(4) જિસ્માની વજ્ન કા તવાજુન બિગડને ન દેને સે ભી મુદાફેઅાતી નિજામ કો તક્ષિવય્યત મિલતી હૈ ।

(5) જેહની દ્વાબ પર કાબૂ પા લેને ઔર ઇસે કમ સે કમ કરને કી કોશિશ ભી મુદાફેઅાતી નિજામ કે લિએ મુફીદ હૈ ।

(3) નેકિયાં ઇખ્ખિતયાદ કીજિએ

બસા અવકાત **અલ્લાહ** પાક કી જાનિબ સે હમેં નેકિયોં મેં ઇજાફે કે સુનહરે મવાકેઅ મિલતે હૈન્, વબાઈ અમરાજ વાલે અથ્યામ ભી ઇન હી મેં સે હૈન્ । એક બહુત બડી તાદાદ યેહ દિન સિર્ફ વબા સે ડરતે યા ગુનાહ કરતે ગુજારતી હૈ ઔર કામિલ મુસલમાન ખુદા સે ડરતે ઔર નેકિયાં કરતે હુવે ગુજારતા હૈ, દોનોં કે દિન ગુજર તો જાતે હૈન્ મગાર પેહલે તબકે કે હિસ્સે મેં હસરત ઔર તલ્ખ (કડવી) યાદેં રેહ જાતી હૈન્ જબકિ દૂસરે તબકે કે લિએ યાદે રહમાન મેં ગુજરે સુછો શામ યાદગાર બન જાતે હૈન્ ઔર ઇન હાલાત મેં શરર્દી અહ્કામ કો મલહૂજ રખને કા અઞ્ચમ બુલન્દ હિમ્મતી અંતા કરતા હૈ ઔર યેહી બુલન્દ હિમ્મતી ઇન્સાન કો મુસ્તકબિલ મેં મુસ્તકિલ મિજાજી સે મુશ્કલાત કા મુકાબલા કરના સિખાતી હૈન્ । મુખ્તસર યેહ કિ આપ આમાલ નામે કી જમીન મેં નેકી કા બીજ બો દીજિએ ઉસ સે નિકલને વાલે સાયાદાર દરખ્ખત આપ કો આફતોં કે તૂફાન, મુસીબતોં કી તપિશ ઔર વબાઓં કી બલાઓં સે બચાને મેં બહુત હી મદદગાર સાબિત હોગા ।

(4) अब तो गुनाह छोड़ दीजिए

अरे येह क्या ? कोरोना वायरस ने आप से सब कुछ छुड़वा दिया मगर गुनाह नहीं छुड़वा सका ! आप ने तो अब तक नमाज़ शुरूअ़ नहीं की बल्कि अब भी नमाजें कर रहे हैं ! हक़ तलफ़ी और दिल आज़ारी का सिलसिला भी जारी है। आप झूट, ग़ीबत, चुप्ली और हसद वगैरा से बचने की कोशिश भी नहीं कर रहे और तरह तरह के गुनाहों में मुब्लिया हुवे जा रहे हैं ? अगर्चे लोक डाउन में सब बन्द है मगर शैतान बन्द नहीं है और न ही उस के बेहकाने पर पाबन्दी लगी है वोह तो बेहका कर आप से मज़ीद गुनाह करवाने पर तुला हुवा है। ज़रा सोचिए ! अगर शैतान की चालों में आ कर आप यूँ ही गुनाह करते रहे और इन गुनाहों की नुहूसत कोरोना वायरस की सूरत में ज़ाहिर हुई तो आप क्या करेंगे ? लेहाज़ा सेहत को ग़नीमत जानिए और अभी से गुनाह छोड़ दीजिए, मुमकिन है कि गुनाह छोड़ने का अ़ज़म आप को कोरोना वायरस समेत दुन्या की कई आफ़तों से नजात अ़ता कर दे और आप की ज़िन्दगी क़ाबिले रश्क हृद तक पुर सुकून हो जाए।

(5) सफ़ाई का एहतिमाम कीजिए

इस्लाम ने सफ़ाई सुथराई को पसन्द भी किया है और इस की बहुत ज़्यादा ताकीद भी की है लेहाज़ा जिस्म, लिबास, घर, मस्जिद, महल्ले और शेहर को साफ़ सुथरा रखना अच्छे शेहरी (नागरिक) और कामिल मुसलमान

હોને કી અલામાત મેં સે હૈ । સફાઈ કી આદત હમેં બીમારિયોં ઔર વબાઓં કી આફુત સે બચા સકતી હૈ લેહાજા કોરોના વાયરસ સે બચને કે લિએ ઇન ચીજોં કી સફાઈ કા બિલ ખુસૂસ એહતિમામ કીજિએ :

(1) બાર બાર હાથ ધો લીજિએ : આપ કો યાદ દેહાની કરવા દૂં કિ કોરોના એક ગૈર જાનદાર, આંખ સે ન દિખને વાલા વાયરસ હૈ । જરાસીમ કી તરફ ઇસ કી સિર્ફ મૌજૂદગી નુક્સાન નહીં પહુંચાતી લેકિન જૈસે હી હાથ કે જરીએ ઇન્સાન કે મુંહ, આંખ ઔર નાક મેં દાખિલ હો કર હલ્ક ઔર ફેફડોં તક પહુંચતા હૈ તો ઇન્સાની રૂતૂબત કા સહારા મિલને કી વજ્હ સે નિહાયત તાકૃતવર હો જાતા હૈ ઔર ઇન્સાન કે લિએ મુસ્તકિલ તકલીફ કા સબબ બન જાતા હૈ યેહી વજ્હ હૈ કિ માહિરીન કોરોના વાયરસ સે બચને કે લિએ દુરુસ્ત તરીકે સે બાર બાર હાથ ધોને પર બહુત જોર દે રહે હૈને । ક્યૂંકિ ઇસ અસેં મેં એક કા હાથ ન ધોના કર્દ લોગોં કા અપની જિન્દગી સે હાથ ધો બૈઠને કા સબબ બન સકતા હૈ । ઇન તસ્વીરોં કે જરીએ હાથ ધોને કા દુરુસ્ત તરીકા મુલાહજા કીજિએ :

સાબુન સે હાથ ધોને કા મુસ્તકિલ મામૂલ બના લીજિએ ઔર અગર બાર બાર હાથ ધોને મેં મુશ્કિલ પેશ આતી હો તો હેન્ડ સેનીટાઇઝર કે જરીએ ભી હાથોં કો સાફ્ ઔર વાયરસ સે પાક કર સકતે હું ।

યાદ રખિએ ! કોરોના વાયરસ કે લેહ્મ્યાતી સાલિમે કે ખાતિમે કે લિએ ઇસ પર ચઢી હુઈ ચર્બી કી તેહ કા ખાતિમા જરૂરી હૈ લેહાજા જો ચીજેં ઇસ તેહ કો ખત્મ કરને કી સલાહિય્યત રખતી હૈં વોહ કોરોના કો ખત્મ કરને કી ભી સલાહિય્યત રખતી હૈં, માહિરીન કે મુત્તાબિક યેહ દર્જે જૈલ ચીજેં કોરોના વાયરસ કો ખત્મ કરને કે લિએ મુફીદ સાબિત હુઈ હૈં :

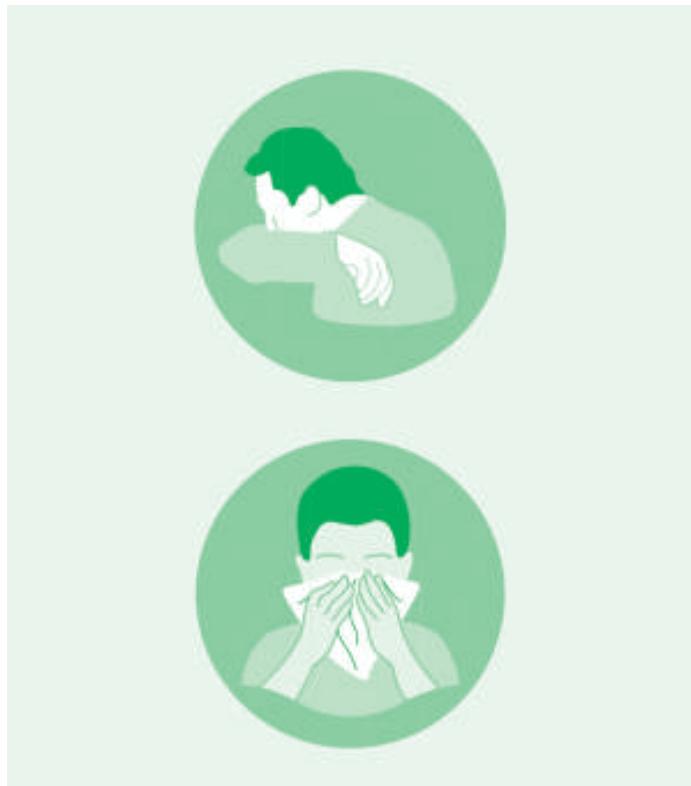
❖ કોરોના વાયરસ કે ખાતિમે કે લિએ સાબુન યા ડિટર્જન્ટ કા ઝાગ બેહતરીન માના ગયા હૈ। ઇન દોનોં કો બીસ યા ઇસ સે જાઇદ સેકન્ડ તક હાથ પર રણઢતે રેહને સે ઉસ પર ચઢી હુઈ ચર્બી કી તેહ કટ જાતી હૈ ઔર લેહ્મ્યાતી સાલિમા રેજા રેજા હો કર ખુદ હી ખત્મ હો જાતા હૈ ।

❖ હમ યેહ જાનતે હૈં કિ ગર્માઇશ ચર્બી કો જલ્દી પિઘલાતી હૈ ઇસ લિએ બેહતર હૈ કિ પચ્ચીસ ડિગ્રી સે જાઇદ દર્જે હારાર (નીમ ગર્મ સે થોડા જ્યાદા) તક ગર્મ કિએ હુવે પાની સે અપને હાથ, કપડે ઔર દીગર અશ્યા (ચીજેં) સાબુન યા ડિટર્જન્ટ કે ઝાગ સે ધોએં । ગર્મ પાની ઝાગ ભી જ્યાદા બનાતા હૈ ઇસ લિએ ઇસ કા ઇસ્તેમાલ જ્યાદા સૂદમન્દ (ફાએદે મન્દ) હૈ ।

❖ એક હિસ્સા બ્લીચ ઔર પાંચ હિસ્સે પાની મિલા કર અચ્છી તરહ સ્પે કરને સે ભી ઇસ કી હિફાજતી ઝિલ્લી રેજા રેજા હો જાતી હૈ ।

❖ કુછ દેર સખ્ત ધૂપ કે બરાહે રાસ્ત (Direct) પડને સે ભી યેહ રેજા રેજા હો કર અજ ખુદ ખત્મ હો જાતા હૈ ।

(2) ખાંસને ઔર છીંકને મેં એહતિયાત કીજિએ : જિસ તરહ હર ચમકતી ચીજ સોના નહીં હોતી યું હી હર છીંક કોરોના નહીં હોતી । હો સકતા હૈ યેહ જુમ્લા આપ કે ચેહરે પર મુસ્કુરાહટ લે આએ તો ઇસી મુસ્કુરાહટ કે સાથ આગે બદિએ ઔર દી ગઈ તસ્વીર કે જરીએ છીંકને ઔર ખાંસને કી એહતિયાતેં સમજી લીજિએ :

જિન લોગોં કો ખાંસી ઔર છીંકેં લગી હોં ઉન કે લિએ જરૂરી હૈ કિ વોહ માસ્ક પેહનેં। યાદ રહે કિ માહિરીન સર્જીકલ માસ્ક યા તિબ્બી હિફાજાતી માસ્ક હી તજવીજ (સલાહ) કર રહે હું ઔર સૂતી (Cotton) યા રેશમી (Silky) માસ્ક પેહનને સે મન્ય કર રહે હું લેહાજા માસ્ક કે ઇન્ટેખાબ (પસન્દગી) મેં માહિરીન કી ઇસ તજવીજ કો પેશે નજર રખને કી જરૂરત હૈ।

(૩) ઘર ઔર અલાકા સાફ સુથરા રખિએ : ઘર ઔર અલાકે કી ગન્દગી ઔર ગૃહાયુત ઇન્સાન કી તબીઅત પર બુરા અસર ડાલતે હું ઔર ઉસ કી જિન્દગી કે બે તરતીબ ઔર બદ સલીકા હોને કા એલાન કર રહે હોતે હું ! જબકી ઉન કા સાફ સુથરા હોના વહાં બસને વાલે લોગોં કી મુનજ્જમ જિન્દગી, નફીસ તબીઅત, ખૂબ સૂરત સોચ ઔર પુર વકાર મિજાજ કી ગવાહી દે રહે હોતે હું ! હમારે પ્યારે નબી ﷺ ને سફાઈ સુથરાઈ કી કિસ કદર તાકીદ ફરમાઈ હૈ ઇસ હદીસે પાક મેં મુલાહજા કીજિએ : **અલ્લાહ** પાક હૈ, પાકીજુગી પસન્દ ફરમાતા હૈ। સુથરા હૈ, સુથરે પન કો પસન્દ ફરમાતા હૈ। કરમ નવાજ હૈ, કરમ નવાજી પસન્દ ફરમાતા હૈ। જવ્વાદ હૈ, સખાવત પસન્દ ફરમાતા હૈ। તો તુમ અપને સેહનોં કો સાફ સુથરા રખો ઔર યહૂદિયોં કે સાથ મુશાબેહત ન કરો।

(તરમ્મિ, કાબ લાદ્ભ, باب ماجادٰتِ النَّظَافَة، ٣٦٥/٢، حديث: ٢٨٠٨)

એક હદીસે પાક મેં યું ઇરશાદ ફરમાયા : તુમ અપને સેહનોં કો સાફ રખો ઔર યહૂદિયોં કે સાથ મુશાબેહત ન કરો ક્યંકિ ઉન કે ઘરોં મેં કચરે કે ઢેર હોતે હું ! (غريب الحديث، ١/٢٩)

यूં તો આમ હાલાત મें ભी ઇસ્લામ કી ઇન તાલીમાત પર અમલ કરના હી ચાહિએ મગર કોરોના વાયરસ સે હિફાજૃત કે લિએ ઘરોં કો સાફ્ સુથરા રખને કી બયાન કર્દા તાકીદાત પર અમલ પૈરા હોને કી અહમિયત મજીદ બઢ़ જાતી હૈ । ઇન દિનોં મેં પૂરે ઘર કી અચ્છી તરફ સફાઈ કા પ્લાન યું બનાઇએ કિ ઘર કે છોટે બઢે ઇસ મેં હંસી ખુશી શરીક હો સકેં એસા કરને સે કામ જલ્દી ખત્મ હોગા, ઘર કે બચ્ચોં કી સફાઈ સુથરાઈ ઔર તરતીબ વસ્તીકા મન્દી સે મુતાલ્લિક અમલી તરબિયત હો જાएગી ઔર અચ્છી નિયત હુઈ તો **અલ્લાહ** પાક કી રેહૂમત સે સવાબ ભી મિલેગા ।

(૪) ખુદ કો ભી સાફ્ સુથરા રખિએ : જિસ તરફ હમ આમ દિનોં મેં સાફ્ સુથરા લિબાસ પેહન કર હશશાશ બશશાશ નજર આતે હૈં બિલકુલ ઇસી તરફ વબા કે અચ્છામ મેં ભી હમારા યેહી મામૂલ હોના ચાહિએ । અપની શાખ્સિયત કો સાફ્ સુથરા રખને કી તાકીદ ઇન પાંચ અહાદીસ મેં મુલાહજા કીજિએ :

❖ અપને કપડે ધોઓ, બાલ સંવારો, મિસ્વાક કરો, જીનત અપનાઓ ઔર સફાઈ સુથરાઈ રહ્યો ક્યૂંકિ બની ઇસરાઈલ એસા નહીં કરતે થે તો ઉન કી ઔરતેં બદકારી મેં મુબ્લલા હુઈ ।

(કન્દું ઉમાલ, કાબ અલ્લાહ વિન્દુ, બાબ અલ્લાહ વિન્દુ, ગુરૂ ૨૮૩/૨, ૨૮૩/૩, હદ્દિથ: ૧૮૧૮૧)

❖ **અલ્લાહ** પાક કી બારગાહ મેં મોમિન કી ઇજ્જત મેં સે યેહ ભી હૈ કિ ઉસ કે કપડે સાફ્ હોં ઔર વોહ થોડે પર રાજી રહે ।

(કન્દું ઉમાલ, કાબ અલ્લાહ વિન્દુ, બાબ અલ્લાહ વિન્દુ, ગુરૂ ૨૮૩/૩, ૨૮૩/૨, હદ્દિથ: ૧૮૧૮૨)

याद रहे कि यहां थोड़े पर राजी रेहने से मुराद लिबास, खूराक और मालो दौलत की कमी पर रिज़ामन्दी है नीज़ साफ़ सुथरा और मुतवस्सित दर्जे का लिबास पसन्दीदा है। (٣٨٣/٣، التيسير، حرف الميم)

❖ **رسولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** مस्जिद में तशरीफ़ फ़रमा थे । एक ऐसा शख्स आया जिस के सर और दाढ़ी के बाल बिखरे हुवे थे । आप **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ने उसे हाथ के इशारे से दाढ़ी और सर के बाल दुरुस्त करने का हुक्म दिया । जब वोह दुरुस्त कर के दोबारा हाजिर हुवा तो आप ने फ़रमाया : क्या येह इस से बेहतर नहीं कि तुम में से कोई शैतान की तरह सर बिखरे हुवे आए ।

(مؤطراً ماماً مالك، كتاب الشعر، باب اصلاح الشعر، حدیث: ٢٣٥/٢، ١٨١٩)

❖ एक मरतबा रसूले करीम **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ने बिखरे बालों वाले को देख कर फ़रमाया : क्या इस के पास कोई ऐसी चीज़ नहीं जिस से अपने बालों को संवारे और एक मैले कपड़ों वाले शख्स को देख कर फ़रमाया : क्या इस के पास कोई ऐसी चीज़ नहीं जिस से अपने कपड़े धो ले । (٢٠٢٢، مسندي أبي يحيى، مسندي جابر بن عبد الله، ٢٧٧/٢، حدیث: ١٨٢)

❖ **نَبِيُّهُ كَرِيمٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ने हज़रते अबू क़तादा **رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ** की ज़ुल्फ़े देख कर फ़रमाया : इन का खूब ख़्याल रखना । चुनान्चे, आप **رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ** इन में दो मरतबा तेल लगाया करते थे ।

(حلية الاولى، ١٨٣/٣)

यकીનન ઇન બાતોં પર અમલ કરને કે લિએ હમેં થોડી સી તવજ્જોહ દેની હોગી ફિર આપ ખુદ અપની તૃબીઅત મેં સુકૂન ઔર તાજગી મેહસૂસ કરેંગે જો આપ કો વબા કે દિનોં મેં સેહત મન્દ રખને મેં મુઅવિન સાબિત હોગી ।

(6) દુઆણું કીજિએ ઔંક અવરાદો વજાઇફ પદ્ધિએ

હમારી દુન્યા આલમે અસબાબ હૈ ઔર યેહ ભી એક હકીકત હૈ કિ સબબ (Reason) મેં તાસીર અલ્લાહ પાક હી પૈદા ફરમાતા હૈ । મસલન એક મરીજ કે હક્ક મેં ડૉક્ટર ઔર દવા દોનોં શિફા પાને કા સબબ બનતે હૈને ઔર હકીકત મેં ઇન દોનોં કે જરીએ શિફા અલ્લાહ પાક હી દેતા હૈ । દુઆ કરના ઔર અવરાદો વજાઇફ પદ્ધના ભી મુસીબતોં કે ખાતિમે ઔર વબાઓં કે ટાલને કા એક બહુત હી મુઅસ્સિર જરીઆ હૈ ।

એક બાત યેહ ભી સમझ લીજિએ કિ ડ્રમૂમન જબ ઇન્સાન બીમાર હોતા હૈ તો સીધા કિસી ડૉક્ટર યા હકીમ કે પાસ જાતા હૈ, વોહ ડૉક્ટર યા હકીમ મરીજ કી હાલત કે મુતાબિક ચન્દ ચીજોં કા પરહેજ બતાતા હૈ મસલન સાદા ગિજાએં ખાને કી તાકીદ કરતા હૈ ઔર કેહતા હૈ : “અગર પરહેજ કરોગે તો હી દવા અસર કરેગી, પરહેજ કરને સે જલ્દ ઇલાજ હોગા, અગર બદ પરહેજી કી તો સિવાએ પૈસા જાએઅ કરને કે કુછ હાથ નહીં આએગા ।” અબ મરીજ અગર અપને તૃબીબ કી હિદાયત કે મુતાબિક દવા વક્ત પર લે ઔર પાબન્દી સે પરહેજ ભી જારી રહે તો ﷺ વોહ જલ્દ સેહત યાબ હો જાએગા, લેકિન અગર વોહ દવા વક્ત પર ન ખાએ, મન્ઝુ કી ગર્દ ચીજેં ભી ડટ કર ખાતા પીતા રહે, ઉસ કે દિલો દિમાગ મેં ઇસ તરહ કે ખયાલાત ભી આતે રહેં કિ પતા નહીં દવા અસર કરેગી યા નહીં, પતા નહીં મુજ્જે શિફા

मिलेगी या नहीं, कहीं इस से मुझे कोई नुक़सान तो नहीं हो जाएगा ? तो यकीनन ऐसा शख्स बड़ा नादान है । इसी तरह अवरादो वज़ाइफ़ और दुआओं का मुआमला है कि अगर कोई शख्स दुआ और अवरादो वज़ाइफ़ के उस्तूलो क़वानीन की पाबन्दी न करे, जिन चीज़ों को करना चाहिए उन से ग़ाफ़िल रहे और जिन से बचना चाहिए उन में मुब्तला रहे, उस के दिलो दिमाग् में येह ख़्यालात आते रहें कि पता नहीं दुआएं पढ़ने या वज़ीफ़ा करने से बीमारी दूर होगी या नहीं, वज़ीफ़ा करने से रोज़गार में बरकत होगी या नहीं, वज़ीफ़ा करने से अल्लाह पाक की रेहमत नाज़िल होगी या नहीं, वज़ीफ़ा करने से बच्ची की शादी होगी या नहीं, कहीं वज़ीफ़ा करने से दिमाग् तो ख़राब नहीं हो जाएगा, कहीं वज़ीफ़ा करने से उल्टा मुझे कोई नुक़सान तो नहीं होगा वगैरा । तो ऐसा शख्स अपने मक्सद में कभी भी कामयाब नहीं हो सकता और न ही उस को अवरादो वज़ाइफ़ का कोई फ़ाएदा नसीब होगा । जबकि इस के मुक़ाबले में अवरादो वज़ाइफ़ की शराइत् व आदाब की रिहायत (ख़्याल) करने वाले को इस के भरपूर फ़वाइदो समरात मिलते हैं ।

अवरादो वज़ाइफ़ पढ़ने की 7 शबाइत्

अवरादो वज़ाइफ़ पढ़ने की शराइत् में से सात शर्तें निहायत ही अहम और ज़रूरी हैं, इन के बगैर कुरआनी आमाल से फ़वाइद हासिल होने में कमी आ सकती है । वोह शराइत् येह हैं :

- (1) હલાલ લુક્મા ખાના ઔર હરામ ગિજાઓં સે બચના ।
- (2) સચ બોલના ઔર ઝૂટ સે હમેશા બચતે રેહના ।
- (3) નિયત કો દુરુસ્ત ઔર પાકીજા રખના કિ હર નેકી અલ્લાહ કરીમ હી કે લિએ કરના ।
- (4) શરીઅત્ કે અહ્કામ કી પૂરી પૂરી પાબન્દી કરના ।
- (5) અલ્લાહ કરીમ કે દીન કે સુતૂનોં મસલન કુરઆન, કાબા, નબી, નમાજ, વગૈરા કી તાજીમ ઔર બુજુર્ગાને દીન કા હમેશા અદબો એહૃતિરામ કરના ।
- (6) જો વજીફા ભી પઢેં દિલ કી હુજૂરી (યાની મુકમ્મલ તવજ્જોહ) કે સાથ પઢના ।
- (7) જો અમલ ઔર વજીફા પઢેં ઉસ કી તાસીર પર પૂરા પૂરા યકીન ઔર પુખ્તા અકીદા રખના । અગર શકો શુબા હુવા તો વજીફા યા અમલ મેં અસર ન રહેગા । (જનતી જેવર, સ. 574)

अવरादो वज़ाइफ़ पढ़ने के ज़क्कबी आदाब

अવરादो वज़ाइफ़ पढ़ने के કુछ જ़रूરी આदाब ભી हैं । हर अमल कરने वाले पर लाजिम है कि वोह इन आदाब का भी ख़्याल व लेहाज़ रखे, वरना दुआओं और वज़ीफ़ों की तासीरात में कमी हो जाना लाजिमी है ।

चन्द अहम और ज़रूरी आदाब ये हैं :

- (1) हर अમल યા વજીફા કરતે વક્ત નિહાયત હી ખુશૂઓ ખુજૂઅ કે સાથ અલ્લાહ પાક કી બારગાહ મેં આજિજી વ નિયાજ મન્દી કા ઇજાહાર કરે ।
- (2) हर अમल और वजीफા શુરૂअ કરने सે પેહલે કુछ સદકા ઓ ખૈરાત કરે ।

(3) હર અમલ ઔર હર વજીફે કે અભ્યલો આખિર દુરૂદે પાક કા વિર્દ કરે ।

(4) વજીફોં કે બાદ જબ અપને મક્સદ કે લિએ દુઅા માંગે તો એક હી મરતબા દુઅા માંગ કર બસ ન કર દે બલિક બાર બાર ગિડ્ધ ગિડા કર ખુદા સે દુઅા માંગે ।

(5) જહાં તક હો સકે હર દુઅા ઔર વજીફે વગૈરા અમલિયાત કો તન્હાઈ મેં પઢે. જહાં ન કિસી કી આમદો રફ્ત હો ન કિસી કી કોઈ આવાજ આએ ।

(6) કિસી મુસલમાન કો નુક્સાન પહુંચાને કે લિએ હરગિજ હરગિજ ન કોઈ અમલ કરે ન કોઈ વજીફા પઢે ।

(7) જબ કોઈ અમલ કરે યા વજીફા પઢે તો ઇસ દૌરાન બહુત કમ ખાએ ઔર સાદા ગિજા ખાએ, પેટ ભર કર ન ખાએ ક્યૂંકિ પેટ ભરે લોગ દુઅાઓં કી તાસીર સે અક્સર મેહરૂમ રેહતે હું ।

(8) વજાઇફ પઢને કે દૌરાન બદન ઔર કપડોં કી પાકી ઔર સફાઈ સુથરાઈ કા ખાસ તૌર પર ખ્યાલ વ લેહાજ રખે બલિક ખુશ્બૂ ભી ઇસ્તેમાલ કરે ઔર જાહિરી પાકી વ સફાઈ કે સાથ સાથ અપને અખ્લાક વ કિરદાર ઔર બાતિની સફાઈ કા ભી એહતિમામ રખે ।

(9) હર અમલ અચ્છે વક્ત મેં કરે ઔર હર વજીફા કિંબલે કી જાનિબ રૂખ કર કે પઢે । (જનતી જેવર, સ. 575 માખૂજન)

ઉમ્મીદ હૈ કિ ઇતની તપ્સીલ પઢને કે બાદ આપ દુઅા ઔર અવરાદો વજાઇફ કી હિક્મત ઔર શરાઇત વ આદાબ જાન ચુકે હોંગે ।

अब कोरोना वायरस समेत कई मुसीबतों से नजात वाली दुआएं और अवरादो वज़ाइफ़ मुलाहज़ा करते हैं :

कोरोना वायरस और दीगर मुसीबतों से नजात के कुरआनी इलाज

कुरआने करीम तो मुख्तलिफ़ बीमारियों की बेहतरीन दवा भी है। जैसा कि फ़रमाने मुस्तफ़ा है : **خَيْرٌ إِلَّا دُوَاعُ الْفُقُرَاءِ** (ابن ماجہ، کتاب الطب، باب الاستشفاء بالقرآن، ۱۱۲/۳، حدیث: ۳۵۰۱) हज़रते अल्लामा अब्दुर्रुफ़ मुनावी رحمۃ اللہ علیہ इस हडीसे पाक के तह़त लिखते हैं : यानी बेहतरीन रुहानी इलाज वोह है जो किसी कुरआनी आयत के ज़रीए से किया जाए, चुनान्चे, पारह 15 सूरए बनी इसराईल की आयत नम्बर 82 में इरशादे बारी है :

وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شَفَاعٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُوْمِنِينَ (ب، ۱۵، بني اسرائیل: ۸۲)

तर्जमए कन्जुल ईमान : और हम कुरआन में उतारते हैं वोह चीज़

जो ईमान वालों के लिए शिफ़ा और रेहमत है।

एक शख्स ने रसूलुल्लाह ﷺ की बारगाह में हल्के (गले) में दर्द की शिकायत की तो आप ﷺ ने इरशाद फ़रमाया : कुरआन पढ़ना इख्तियार करो। (شعب الانیمان، ۵۱۹/۲، حدیث: ۲۵۸۰) इसी तरह एक शख्स ने बारगाहे रिसालत में हाज़िर हो कर अर्ज की : मेरे सीने में तक्लीफ़ है। इरशाद फ़रमाया : कुरआन पढ़ो कि **अल्लाह** पाक फ़रमाता है :

وَشَفَاعَ إِيمَانِ الصُّدُورِ (ب، ۱۱، يونس: ۵۷)

तर्जमए कन्जुल ईमान : और दिलों की सेहत।

(تفسیر درمنثور، ب، ۱۱، يونس، تحت الآية: ۳۶۶/۵۷، ۳)

ઇસ તપ્ફસીલ સે માલૂમ હુવા કિ કુરઆને મજીદ દિલ, બદન ઔર રૂહ સબ કે લિએ દવા હૈ । જબ બાજું કલામોં કી ભી ખાસિય્યતેં ઔર ફ્લાઇદ હોતે હૈનું, તો ફિર રબ્બે કરીમ કે કલામ કે બારે મેં આપ કા ક્યા ખ્યાલ હૈ ? જિસ કી ફજીલત દીગર કલામોં પર એસી હૈ જૈસી **અલ્લાહ** કરીમ કી ઉસ કી મળ્ખ્લૂક પર । કુરઆને પાક મેં કુછ એસી આયાત હૈનું જો ખાસ અમરાજ ઔર મુસીબતોં કે ખાતિમે કે લિએ હૈનું, ઇન આયાત કી પેહચાન ખાસ લોગોં કો હોતી હૈ । (فِيْضُ الْقَدِيرِ, ١٢٨/٣)

كُرْأَنْهُمْ لِلْحُكْمِ^۱ કુરઆને પાક કી હર સૂરત કી અપની હી ફજીલત, ખાસિય્યત ઔર શાન હૈ જો જાનો માલ કી હિફાજત કરને, રન્જો ગ્રમ મિટા કર દિલ મેં ખુશી દાખિલ કરને ઔર મરજું સે નજાત દિલાને કે લિએ કાફી હૈ । તરગીબ કે લિએ દાવતે ઇસ્લામી કે ઇશાઅભૂતી ઇદારે મક્તબતુલ મદીના કી કિતાબ “જન્તી જેવર”⁽¹⁾ સે કુરઆને પાક કી ચન્દ સૂરતોં કે ફજાઇલ વ ખુસૂસિય્યાત ઔર ફ્લાઇદ મુલાહજા ફરમાઇએ :

- ✿ સૂરતુલ ફાતિહા 100 મરતબા પઢ્ય કર જો દુઅા માંગી જાએ, કબૂલ હોતી હૈ ।
- ✿ સૂરતુલ બક્રરહ કી તિલાવત સે શૈતાન ઘર સે ભાગ જાતા હૈ ।
- ✿ આયતુલ કુર્સી પઢને સે મોહતાજી દૂર હોતી હૈ ।

①....“જન્તી જેવર” શૈખુલ હદીસ અલ્લામા અબ્ડુલ મુસ્તફા આજમી رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ કી તેહરીર કર્દા હૈ જો ઇસ્લામી જિન્દગી ગુજારને કે લિએ જરૂરી ઇલમ, મસાઇલ ઔર તરીકોં પર મુશ્તમિલ હૈ । દાવતે ઇસ્લામી કે શોબએ તસ્નીફો તાલીફ અલ મદીનતુલ ઇલ્મિયા કે ડલમા ને ઇસે તખ્રીજ કર કે 2006 ઈ મેં મક્તબતુલ મદીના સે શાએઅ કરવાયા ઔર અબ (અપ્રૈલ 2020 ઈ) તક (ઉર્દૂ મેં મુલ્કે અમીરે એહલે સુન્ત મેં) યેહ 13 મુખ્તલિફ એડીશન્ઝ મેં 69 હજાર સે જ્યાદા તાદાદ મેં શાએઅ હો ચુકી હૈ ।

- ❖ સૂરતુલ કહ્ફ કો હમેશા પઢને વાલા દજ્જાલ કે ફિતનોં સે મેહફૂજ રહેગા ।
- ❖ વાલિદૈન કી કૃબ્ર પર હર જુમ્બા સૂરએ યાસીન કી તિલાવત કરને સે ઇસ કે હુરૂફ કી તાદાદ કે બરાબર, ઇન (પઢને વાળે) કે ગુનાહ બખ્શ દિએ જાતે હું ।
- ❖ સૂરતુદુખાન પઢને સે મુશ્કિલ દૂર હોતી હૈ ।
- ❖ જો મરને કે કરીબ હો ઉસ પર સૂરતુલ જાસ્થિયહ કા દમ કરને સે ઉસ કા ખાતિમા બિલ ખૈર હો ।
- ❖ સૂરતુલ હુજુરાત કા પઢના ઔર દમ કર કે પીના ઘર મેં ખૈરો બરકત કે લિએ મુફીદ હૈ ।
- ❖ સૂરએ હું પઢને સે બાગ મેં ફલોં કી કસરત હોતી હૈ ।
- ❖ સૂરતુરહ્માન 11 બાર પઢને સે તમામ મકાસિદ પૂરે હોતે હું ।
- ❖ સૂરતુલ વાકિઅા જો શાખ્સ રોજાના પઢેગા, ઉસ કો કભી ફાકાન હોગા ।
- ❖ સૂરતુલ મુલ્ક કો હર રાત મેં પઢને વાલા અંજાબે કૃબ્ર સે મેહફૂજ રહેગા ।
- ❖ સૂરતુલ મુજ્જમ્મિલ કો 11 બાર પઢને સે હર મુશ્કિલ આસાન હો જાતી હૈ ।
- ❖ સૂરતુલ મુદ્દિસ્સર કો પઢ કર હિફ્જે કુરાન કી દુઅા માંગને સે કુરાને કરીમ કા યાદ કરના આસાન હો જાએગા ।
- ❖ સૂરતુન નાજિઅાત પઢને સે જાંકની કી તકલીફ નહીં હોગી ।
- ❖ સૂરતુદુહા પઢને સે ભાગા હુવા આદમી વાપસ આ જાએગા ।
- ❖ સૂરએ અલમ નશરહ કો જિસ માલ પર પઢ દિયા જાએ, ઉસ મેં ખૂબ બરકત હોગી ।

- ❖ સૂરતુતીન 3 મરતબા પઢને સે અખ્લાક વ કિરદાર બેહતરીન હોતે હું ।
- ❖ સૂરતુલ અલક મેં જોડોં કે દર્દ કા ઇલાજ હૈ ।
- ❖ સૂરતુલ કદ્ર જો સુખ્ષો શામ પઢેગા અલ્લાન પાક ઉસ કી ઇજ્જત બઢા દેગા ।
- ❖ સૂરતુલ બય્યનહ બર્સ ઔર યરકાન કા ઇલાજ હૈ ।
- ❖ સૂરતુજ્જલજાલ ચૌથાઈ કુરઆન કે બરાબર હૈ ।
- ❖ જિસ આદમી યા જાનવર કો નજર લગી હો, ઉસ પર સૂરતુલ અદિયાત કા દમ મુફીદ હૈ ।
- ❖ સૂરતુલ કારિઅહ પઢને સે બલાઓં સે હિફાજત રેહતી હૈ ।
- ❖ સૂરતુત્તકાસુર કો 300 બાર પઢને સે બહુત જલદ કર્જ અદા હો જાતા હૈ ।
- ❖ સૂરતુલ અસ્ર પઢને સે ગ્રમ દૂર હો જાતા હૈ ।
- ❖ સૂરતુલ હુમજાહ ઔર સૂરતુલ ફીલ દુશ્મન કે શર સે હિફાજત ઔર સૂરએ કુરૈશ જાન કી હિફાજત કે લિએ મુજર્બ હૈ ।
- ❖ સૂરતુલ માઝન બડી મુશ્કિલ કે વક્ત પઢના બહુત મુફીદ હૈ ।
- ❖ સૂરતુલ કૌસર કી તિલાવત સે બે ઔલાદ, સાહિબે ઔલાદ હો જાતા હૈ ।
- ❖ સૂરતુલ કાફિરુન ચૌથાઈ કુરઆન કે બરાબર હૈ ।
- ❖ સૂરતુલ ઇખ્લાસ તિહાઈ (1/3) કુરઆન કે બરાબર હૈ, ઇસ કે બહુત ફજાઇલ હું ।
- ❖ સૂરતુલ ફલક ઔર સૂરતુનાસ સે જિન્નો શૈતાન ઔર હાસિદોં કે શર સે હિફાજત રેહતી હૈ । (જન્તી જેવર, સ. 588 તા 605 મુલતકૃતન)

आयाते शिफा के इलाज

किसी भी किस्म की बीमारी मुश्किल या परेशानी के वकृत कुरआने पाक की दर्जे जैल छे आयाते शिफा पढ़ कर दम कर लीजिए या पानी पर दम कर के मरीज़ को पिला दीजिए या किसी पर्चे पर लिख कर तावीज़ बना कर पेहन लीजिए إِنَّ شَلَّةَ اللَّهِ इस की बरकत से तमाम बीमारियों से शिफा हासिल होगी :

﴿وَيُشْفِفُ صُدُورَ رَاقِمِ مُؤْمِنِينَ﴾ (ب١٠، التوبۃ: ۱۳)

﴿وَشَفَاعَ لِمَنِ اتَّصَدَوْرِ﴾ (ب١١، يوں: ۵۷)

﴿يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُّحْتَفِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شَفَاعَ لِلنَّاسِ﴾ (ب١٢، النحل: ۱۹)

﴿وَنُزِّلَ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شَفَاعٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ (ب١٥، بني اسرائیل: ۸۲)

﴿وَإِذَا مَرِضَتْ فَهُوَ يُشَفِّفُهُنَّ﴾ (ب١٩، الشعرا: ۸۰)

﴿فُلْ هُوَ لِلّذِينَ أَمْوَاهُدَى وَشَفَاعَ﴾ (ب٢٣، حم السجدة: ۳۳)

तिलावते सूक्त नूह की बक्रत

मुल्के रूम में वबा (बीमारी) फैली तो किसी नेक शख्स ने ख़्वाब में नबिय्ये करीम ﷺ को देखा और लोगों पर आने वाली मुसीबत का तज़्किरा कर के मदद चाही तो प्यारे आक़ा ने “तीन हज़ार तीन सौ साठ मरतबा सूरए नूह की तिलावत कर के अल्लाह पाक की बारगाह में इस वबा से नजात का सुवाल करने का हुक्म फ़रमाया ।” येह सुन कर लोगों ने अपने ग़म ख़्वार नबी

صلى الله عليه وآله وسلم के हुक्म की बजा आवरी की और **अल्लाह** पाक की बारगाह में गिड़ गिड़ा कर दुआएं मांगीं, अपने गुनाहों से तौबा की। सात दिन तक येह अमल जारी रहा और **अल्लाह** पाक की रेहमत से येह वबा आहिस्ता आहिस्ता ख़त्म हो गई। (الجوم الظاهرة في ملوك مصر القاهرة، ١٠/١١)

કોદોના વાયવક્ર ઔંબ દીગર મુખીવતોં લે હિફાજત કે લિએ 13 દુઆં

(1) “لَا حَوْلَ” शरीफ़ ऐसा ताक़तवर (Power Full) वज़ीफ़ा है जो मुश्किलात के दलदल से निकालने में निहायत फ़ाएदे मन्द है लेहाज़ा जब भी कोई मुश्किल या बीमारी आ घेरे, दिल की घबराहट होती हो, जानी या माली नुक़सान हो जाए मसलन गाड़ी, सामान या रक़म चोरी हो जाए, घर, दुकान या फ़ेक्ट्री में आग लग जाए, ना इन्साफ़ी या धोका हो जाए, दुश्मनों का ख़ौफ़ सुकून ख़त्म कर दे, हालात ख़राब हो जाएं, नाहक़ किसी मुक़द्दमे (Case) में फ़ंसा दिया जाए, कोई हादिसा हो जाए, कर्ज़ ख़्वाह कर्ज़ लौटाने का तक़ाज़ा करें, आंधी, सैलाब या ज़लज़ला आ जाए, घर में कोई बीमार हो जाए अल गरज़ हर हाल में “لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ” की कसरत की जाए, إِنْ شَاءَ اللَّهُ फ़ाएदा होगा और फ़ाएदा क्यूँ न हो कि ख़ुद रसूले पाक صلى الله عليه وآله وسلم ने अपनी ज़बाने हक़्के तर्जुमान से “لَا حَوْلَ” शरीफ़ के फ़ज़ाइल और इस की बरकात को बयान फ़रमाया है।

आइए ! हुसूले बरकत के लिए 4 फ़रामीने मुस्तफ़ा صلى الله عليه وآله وسلم सुनते हैं। चुनान्वे, (1)...इरशाद फ़रमाया : لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ : पढ़ा करो, क्यूँकि येह जनत के ख़ज़ानों में से एक ख़ज़ाना है।

(مسلم، كتاب الذكر والدعاء، باب استحباب خفض الصوت بالذكر، ص ١١٢، حديث: ٢٧٠٣، مأموراً)

(2) ઇરશાદ ફરમાયા : ક્યા મૈં તુમહેં જન્ત કે દરવાજોં મેં સે એક દરવાજે કે બારે મેં ન બતાऊં ? અર્જું કી : વોહ ક્યા હૈ ? ઇરશાદ ફરમાયા :

(مجموع الزوائد، كتاب الادكار، باب ماجاع في لاحول ولا قوة إلا بالله، ١١٨/١٠، حديث: ١٩٨٩)

(3) ઇરશાદ ફરમાયા : જિસ ને لاحول ولا قوّة إلا بالله પઢા તો યેહ (ઉસ કે લિએ) નિનાનવે ٩٩ બીમારિયોં કી દવા હૈ, ઉન મેં સબ સે હલ્કી બીમારી રન્જો ગમ હૈ ।

(الترغيب والترهيب، كتاب الذكر والدعاء، الترغيب في قول لاحول ولا قوة إلا بالله، ٢٩١/٢، حديث: ٣)

(4) ઇરશાદ ફરમાયા : ઐ અલી ! મૈં તુમહેં એસે કલિમાત ન બતા દૂં જિન્હેં તુમ મુસીબત કે વક્ત પઢ્ય લો । અર્જું કી : જરૂર ઇરશાદ ફરમાઇએ ! આપ પર મેરી જાન કુરબાન ! તમામ અચ્છાઇયાં મૈં ને આપ હી સે સીખી है

। ઇરશાદ ફરમાયા : જબ તુમ કિસી મુશ્કિલ મેં ફંસ જાઓ તો ઇસ તરહ પઢ્યો ”بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ“ પસ અલ્લાહ પાક ઇસ કી બરકત સે જિન બલાઓં કો ચાહેગા દૂર ફરમા દેગા ।

ઇસ કે ઇલાવા ડલમાએ કિરામ ને ભી લાહૂલ શરીફ કી બરકતોં કો બયાન ફરમાયા હૈ । ચુનાન્ચે, હકીમુલ ઉમ્મત હજરતે મુપ્તી અહ્મદ યાર ખાન رحمۃ اللہ علیہ લિખતે હૈને : સૂફિયાએ કિરામ ફરમાતે હૈને : જો કોઈ સુબ્ધો શામ ઇક્કીસ બાર લાહૂલ શરીફ (યાની લાહૂલ લાقુંણ લાલાબાલી ઉલ્લિ ઉલ્લિ ઉલ્લિ ઉલ્લિ) પાની પર દમ કરે કે પી લિયા કરે તો વસ્વસાએ શૈતાની સે અમ્ન મેં રહેગા ।

(મિરઆતુલ મનાજીહ, ١/٨٧ મુલખ્ખસન)

(2) हज़रते सच्चिदुना अबू हुरैरा رضي الله عنه से रिवायत है कि नबीये करीम صلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ने इशाद फ़रमाया : जब तुम किसी बहुत बड़े मुआमले में फंस जाओ तो कहो حُسْبَنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ : यानी हमें **अल्लाह** काफी है और वोह क्या ही अच्छा कारसाज़ है ।

(جامع صغیر، ۲۱/۱، حديث: ۸۹۷)

(3) रसूलुल्लाह صلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ने फ़रमाया : जो किसी मुसीबत ज़दा को देख कर ये ह दुआ पढ़े तो उस मुसीबत में मुक्तला होने से मेहफूज़ रहेगा :

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَافَنِي مِنَ ابْتِلَاكَ بِهِ وَفَضَّلَنِي عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّنْ خَلْقٍ تَفْضِيلًا

यानी तमाम तारीफें उस **अल्लाह** के लिए जिस ने मुझे उस से बचाया जिस में तू मुक्तला है और मुझे अपनी मख़्लूक में से कसीर लोगों पर फ़ज़ीलत अ़ता फ़रमाई । (ترمذی، كتاب الدعوات، باب ما يقول اذا رأى مبتلي، حديث: ۲۴۲/۵، ۳۳۲۲)

ये ह तो बाज़े ह है कि दुआ के क़बूल और वज़ीफ़े के असर अन्दाज़ होने के लिए पुख़्ता (पक्का) यक़ीन होना शर्त है । आइए ! आला हज़रत इमामे एहले सुन्नत मौलाना शाह इमाम अहमद रज़ा ख़ान رحمۃ اللہ علیہ का एक ईमानो यक़ीन से लबरेज़ वाक़े़आ मुलाहज़ा कीजिए : आला हज़रत इमाम अहमद रज़ा ख़ान رحمۃ اللہ علیہ फ़रमाते हैं : एक साहिब ने मेरी दावत की और ब इसरार ले गए । उन दिनों जनाब सच्चिद हबीबुल्लाह दिमश्की जीलानी मेरे यहां मुक़ीम थे, उन की भी दावत थी मेरे साथ तशरीफ़ ले गए । वहां दावत का ये ह सामान था कि चन्द लोग कबाब बना रहे थे और हल्वाईं पूरियां, ये ह ही खाना था । सच्चिद साहिब ने मुझ से फ़रमाया : “तू गोश्त

કા આદી નહીં ઔર યહાં કોઈ ઔર ચીજુ મौજૂદ નહીં બેહતર હૈ કિ સાહિબે ખાના સે કેહ દિયા જાએ ।” મૈં ને કહા કિ “યેહ મેરી આદત નહીં !” વોહી પૂરિયાં ઔર કબાબ ખાએ । ઉસી દિન મસૂદોં મેં વરમ હો ગયા ઔર ઇતના બઢા કિ હલ્ક ઔર મુંહ બિલ્કુલ બન્દ હો ગયા । મુશ્કિલ સે થોડા દૂધ હલ્ક સે ઉતરતા ઔર ઇસી પર ઇક્તેફા (બસ) કરતા, બાત બિલ્કુલ ન કર સકતા થા યહાં તક કિ કિરાઅતે સિરિયા (યાની આહિસ્તા કિરાઅત) ભી મુયસ્સર ન થી, સુન્તે ભી કિસી કી ઇકૃતેદા કર કે અદા કરતા । અગર કિસી સે કુછ કેહના હોતા તો લિખ કર દેતા । બુખાર બહુત શાદીદ થા ઔર કાન કે પીછે ગિલ્ટિયાં હો ગઈ થીં । મેરે છોટે ભાઈ મૌલાના હસન રજા ખાન મર્હૂમ એક તબીબ કો લાએ । ઉન દિનોં બરૈલી મેં તાઝન (પ્લેગ) કે મરજ કા જોર થા । તબીબ સાહિબ ને બગ્ને દેખ કર સાત આઠ મરતબા કહા : “યેહ વોહી હૈ ! વોહી હૈ ! વોહી હૈ !” યાની તાઝન । મૈં બિલ્કુલ કલામ ન કર સકતા થા ઇસ લિએ ઉન્હેં જવાબ ન દે સકા હાલાંકિ મૈં ખૂબ જાનતા થા કિ યેહ ગ્લતું કેહ રહે હૈનું । “ન મુઝ્મે તાઝન હૈ, ન إِنْ شَاءَ اللَّهُ أَعْزِيزٌ كَبَحી હોગા !!!” ઇસ લિએ કિ મૈં ને તાઝન જાદા કો દેખ કર બારહા (કર્દ બાર) વોહ દુઅા પઢ લી હૈ જિસ કે લિએ હુજૂર સરવરે આલમ મુખ્ય ને ફરમાયા : જો શાખ કિસી બલા રસીદા કો દેખ કર યેહ દુઅા પઢ લેગા ઉસ બલા સે મેહફૂજ રહેગા ।

વોહ દુઅા યેહ હૈ :

الْحَمْدُ لِلَّهِ الرَّبِّ الْعَظِيمِ مَا أَبْتَلَكَ بِهِ وَفَضَّلَنِي عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّنْ خَلْقٍ تَفَضِّيلًا

(મલ્ફૂજાતે આલા હજરત, સ. 69 બ તગ્યુરિન કલીલ)

આપ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ के कामिल ईमान और पुख्ता एतेक़ाद का अन्दाज़ा
इस से भी होता है कि एक रोज़ इरशाद फ़रमाया : जाड़ा (सर्दी), ताऊँन
(प्लेग) और वबाई अमराज़ जिस क़दर हैं और नाबीनाई व यक चश्मी,
बर्स (कोढ़), जुज़ाम वगैरा वगैरा का मुझ से नबी صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ का
वादा है कि येह अमराज़ तुझे न होंगे जिस पर मेरा ईमान है ।

(મल्फूજ़ाते आला हज़रत, स. 480)

(4) رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ نے इरशाद फ़रमाया : क्या मैं तुम्हें ऐसी
चीज़ न बताऊँ जिस को तुम दुन्यावी परेशानी या मुसीबत के वक्त पढ़ो
तो वोह परेशानी दूर हो जाए ? अर्ज़ की गई : जी हां, या रसूलल्लाह !
ज़रूर बताइए ! तो आप ने फ़रमाया : वोह हज़रते यूनुस की दुआ
“لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَنْكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ” है । एक और हदीस में है कि येह
आयए करीमा : “لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَنْكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ” इसमे आज़म है इस
के साथ जो भी दुआ की जाती है वोह क़बूल होती है ।

(مستند، كتاب الدعاء والتكبير... الخ، باب أيمامسلم دعا بذريعة يونس... الخ، حديث: ١٩٠٨)

येह क़ुरआनी दुआ आयते करीमा केहलाती है और बलाओं के
ख़ातिमे के लिए बहुत मुफ़ीद है । (फ़ज़ाइले दुआ, स. 143)

(5) हज़रते अबू हुरैरा رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ से रिवायत है कि जब कभी नबिय्ये करीम
को कोई अहम मुआमला दरपेश होता तो आप आस्मान
की तरफ़ अपना सर उठा कर फ़रमाते : سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ

(ترمذى، كتاب الدعوات، بباب ما يقول عبد الكرب، ٢٤٣/٥، حديث: ٣٢٣)

(6) હજરતે અનસ ફરમાતે હૈનું નબિયે કરીમ ﷺ કો જબ કોઈ બાત પરેશાન કરતી તો આપ યા મુખ્ય યા ચીયોમ બ્રહ્મિત્ક ઓસ્ટિગિથ પઢતે ।

(તરમ્દી, કાબ દુષ્પ્રાણ, બાબ ત: ૧૦૦, ૩૧/૫, હદિથ: ૩૫૩૫)

(7) હજરતે અબ્ડુલ્લાહ બિન અબ્બાસ સે રિવાયત હૈ કે નબિયે કરીમ મુસીબત કે વક્ત ઇન કલિમાત કે સાથ દુઆ માંગા કરતે થે :

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ،

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ-

(مسلم, કાબ દ્વારા... લખ, બાબ દુષ્પ્રાણ, ચસ ૧૧૨૦, હદિથ: ૨૭૩૦)

(8) હજરતે ફરવહ બિન નૌફલ કેહતે હૈનું મૈં ને હજરતે આઇશા સે પૂછા કી નબિયે કરીમ ﷺ કિન અલ્ફાઝ કે સાથ દુઆ માંગ કરતે થે તો આપ ને ફરમાયા : નબિયે કરીમ ﷺ ઇસ તરહ દુઆ માંગ કરતે થે :

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَبَلْتُ وَمِنْ شَرِّ مَا لَمْ أَعْمَلْ.

(مسلم, કાબ દ્વારા... લખ, બાબ દુષ્પ્રાણ, ચસ ૧૧૨૨, હદિથ: ૨૭૧૨)

(9) بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ لَا يَصُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاوَاتِ وَهُوَ السَّمِيعُ

الْعَلِيمُ - (اب્ડાવુદ, કાબ દ્વારા, બાબ માયફુલ એચ્ચિબ, ૨૮૨/૨, હદિથ: ૫૦૮૮)

(10) أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ

(مسلم, કાબ દ્વારા... લખ, બાબ દુષ્પ્રાણ, ચસ ૧૧૧૨, હદિથ: ૨૭૦૮)

(11) اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي بَدْنِي، اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي سَبْعِي، اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي بَصَرِي، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ۔

(ابو داود، كتاب الادب، باب ما يقول اذا اصبح، ٣١٩/٣، حدیث: ٥٠٩٠)

(12) أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ، مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةِ، وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَّةِ۔

(بخاری، كتاب احادیث الانبياء، باب يزفون... الخ، ٣٢٨/٢، حدیث: ٣٣٧١)

(13) اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ، مُذْهِبُ الْبُلَاسِ، إِشْفِ أَنْتَ الشَّافِ، لَا شَافِ إِلَّا أَنْتَ، شِفَاعَ لَا يُغَادِرُ سَقَمًا۔ (بخاری، كتاب الطب، باب برقيۃ النبي، ٣٢/٢، حدیث: ٥٧٤٢)

कोकोना वायब्ल और दीगव मुसीबतों से हिफाज़ के लिए ज्ञात अवशादों वज़ाइफ़

(1) ये ही विर्द रोज़ाना 29 मरतबा पढ़ने से हर आफ़त व बला से हिफाज़ होती है। (मदनी पंजसूरह, स. 247)

(2) 100 मरतबा पढ़ने से मुसीबत दूर होती है।

(मदनी पंजसूरह, स. 248)

(3) रोज़ाना तहिय्यतुल वुजू के बाद 100 मरतबा पढ़ने से अमराज़ और मुश्किलात से नजात मिलती है। (मदनी पंजसूरह, स. 250)

(4) रोज़ाना 70 मरतबा पढ़ने वाला हर आफ़त से मेहफूज़ रेहता है। (मदनी पंजसूरह, स. 252)

(5) रोज़ाना अःस के वक्त सात मरतबा पढ़ने वाला हर आफ़त से मेहफूज़ रेहता है। (मदनी पंजसूरह, स. 253)

(6) يَأَيُّهُ 1000 مરતબા પઢને વાલા બીમાર સેહત યાબ હો જાતા હૈ।

(મદની પંજસૂરહ, સ. 254)

(7) يَأَصْبُورُ 33 મરતબા પઢને સે દર્દ, મુસીબત ઔર ગ્રંમ મેં સુકૂન નસીબ હોતા હૈ। (મદની પંજસૂરહ, સ. 259)

દુખ્ખોં ને તુમ કો જો ઘેકા હૈ તો દુષ્કલદ પઢો

દુખ્ખારોં, ગ્રંમ કે મારોં, પરેશાન હાલોં, મુસીબતોં મેં ઘિરે લોગોં, મરીજોં, હરમૈને તથ્યિબૈન કી હાજિરી કી તડ્પ રખને વાલોં કો ચાહિએ કિ વોહ ઉઠતે બૈઠતે, ચલતે ફિરતે હર વક્ત પ્યારે આકા^{صلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ} પર જ્યાદા સે જ્યાદા દુરૂદ શરીફ પઢને કી આદત બનાએ બલિક ઇસે અપના વજીફા બના લેં। ^{الْحَمْدُ لِلَّهِ} દુરૂદે પાક કે ફ઼જાઇલ પર મુશ્તમિલ બહુત સી કુતુબ લિખી જા ચુકી હૈનું, વક્તન ફ़ વક્તન ડલમાએ કિરામ ભી ઇસ કે ફ઼જાઇલો સમરાત ઔર ઇસ કી બરકાત કો બયાન ફરમાતે હી રેહતે હૈનું। દુરૂદે પાક કી કસરત કરને વાલે ખુશ નસીબ મુસલમાન કો ઇસ કી કૈસી કૈસી બરકતોં મિલતી હૈનું મુલાહજા કીજિએ : (1) જો ખુશ નસીબ રસૂલુલ્લાહ ^{صلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ} પર દુરૂદ ભેજતા હૈ, ઉસ પર **અલ્લાહ** પાક, ફરિશ્તે ઔર રસૂલુલ્લાહ ^{صلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ} ખુદ દુરૂદ ભેજતે હૈનું। (2) દુરૂદ શરીફ ખત્તાઓં કા કફ્કારા બન જાતા હૈ। (3) દુરૂદ શરીફ સે આમાલ પાકીજા હો જાતે હૈનું। (4) દુરૂદ શરીફ સે દરજાત બુલન્દ હોતે હૈનું। (5) ગુનાહોં કી મગફિરત કર દી જાતી હૈ। (6) દુરૂદ ભેજને વાલે કે

लિએ દુરૂદ ખુદ ઇસ્તિગુફાર કરતા હૈ । (7) ઉસ કે નામએ આમાલ મેં સવાબ કા એક કીરાતું લિખા જાતા હૈ, જો કિ ઉહુદ પહાડું કી મિસ્લ હોતા હૈ । (8) દુરૂદ પઢને વાલે કો અજ્ર (સવાબ) કા પૂરા પૂરા પૈમાના મિલેગા । (9) દુરૂદ શરીફું ઉસ શાખસ કે લિએ દુન્યા ઓ આખિરત કે તમામ કામોં કે લિએ કાફી હો જાએગા જો અપને વજાઇફું કા તમામ વક્તું દુરૂદે પાક પઢને મેં બસર કરતા હો । (10) મસાઇબ (મુસીબતોં) સે નજાત મિલ જાતી હૈ । (11) ઉસ કે દુરૂદે પાક કી હુજૂરે અકરમ ﷺ ગવાહી દેંગે । (12) ઉસ કે લિએ શફાઅત વાજિબ હો જાતી હૈ । (13) દુરૂદ શરીફું સે **અલ્લાહ** પાક કી રિજા ઔર ઉસ કી રેહ્મત હાસિલ હોતી હૈ । (14) **અલ્લાહ** પાક કી નારાજી સે અમન મિલતા હૈ । (15) અર્શ કે સાએ કે નીચે જગહ મિલેગી । (16) મીજાન મેં નેકિયોં કા પલડા ભારી હોગા । (17) હૌજે કૌસર પર હાજિરી કા મૌકઅ મુયસ્સર આએગા । (18) કિયામત કી પ્યાસ સે મેહફૂજ હો જાએગા । (19) જહન્નમ કી આગ સે છુટકારા પાએગા । (20) પુલ સિરાતું પર ચલના આસાન હોગા । (21) મરને સે પેહલે જન્નત કી મન્જીલ દેખ લેગા । (22) જન્નત મેં કસીર બીવિયાં મિલેંગી । (23) દુરૂદ શરીફ તંગદસ્ત કે હકું મેં સદકે કે કાઇમ મકામ હોગા । (24) યેહ સરાપા પાકીજાગી વ તૃહારત હૈ । (25) દુરૂદ કે વિર્દ સે માલ મેં બરકત હોતી હૈ । (26) ઇસ કી વજ્હ સે સૌ¹⁰⁰ બલિક ઇસ સે ભી જ્યાદા હાજાત પૂરી હોતી હૈનું । (27) યેહ એક ઇબાદત હૈ । (28) દુરૂદ શરીફું **અલ્લાહ** પાક કે નજીદીક પસન્દીદા આમાલ મેં સે હૈ । (29) દુરૂદ શરીફ મજાલિસ (મહાફિલ) કી જીનત હૈ । (30) દુરૂદ શરીફ સે ગુર્બત

વ ફક્ત દૂર હોતા હૈ । (31) જિન્દગી કી તંગી દૂર હો જાતી હૈ । (32) ઇસ કે જરીએ ખેર કે મકામ તલાશ કિએ જાતે હું । (33) દુરૂદે પાક પઢને વાલા કિયામત કે દિન તમામ લોગોંને સે જ્યાદા હુજૂરે અન્વર ﷺ કે કરીબ હોગા । (34) દુરૂદ શરીફ સે દુરૂદ પઢને વાલા ખુદ, ઇસ કે બેટે પોતે નપાથું (ફાએદા) પાએંગે । (35) વોહ ભી નપાથું (ફાએદા) હાસિલ કરેગા જિસ કો દુરૂદે પાક કા સવાબ પહુંચાયા ગયા । (36) **અલ્લાહ** પાક ઔર ઉસ કે રસૂલે કરીમ ﷺ કા કુર્બ નસીબ હોગા । (37) યેહ દુરૂદ એક નૂર હૈ, ઇસ કે જરીએ દુશ્મનોને પર ફત્હ હાસિલ કી જાતી હૈ । (38) નિફાક (મુનાફકત) ઔર જંગ સે દિલ પાક હો જાતા હૈ । (39) દુરૂદ શરીફ પઢને વાલે સે લોગ મહબ્બત કરતે હું । (40) ખ્વાબ મેં હુજૂર ﷺ કી જિયારત હોતી હૈ । (41) દુરૂદ શરીફ પઢને વાલા લોગોંની ગીબત સે મેહફૂજ રેહતા હૈ । (42) દુરૂદ શરીફ તમામ આમાલ સે જ્યાદા બરકત વાલા ઔર અપ્યજીત અમલ હૈ । (43) દુરૂદ શરીફ દીનો દુન્યા મેં જ્યાદા નપાથું બખ્શ (યાની ફાએદા દેને વાલા) હૈ ઔર ઇસ કે ઇલાવા ઇસ વજીફે મેં ઉસ સમજદાર આદમી કે લિએ બહુત વસીઅ (જ્યાદા) સવાબ હૈ ।

અલ્લાહ કરીમ હમેં બ કસરત દુરૂદે પાક પઢને કી તૌફીક અંતા ફરમાએ । આમીન

(સિરાતુલ જિનાન, પારહ 22, અલ અહ્જાબ, તહૃતુલ આયત : 56, 8/77 તા 78)

वज़ाइफ़ पढ़ने पर इस्तेकामत कैसे हासिल हो ?

बसा अवकात मासूर दुआओं और अवरादो वज़ाइफ़ के फ़ज़ाइलो बरकात सुन कर पढ़ने का ज़ेहन तो बनता है, मगर इस पर इस्तेकामत नहीं मिल पाती, इस की बुन्यादी वुजूहात हो सकती हैं :

पेहली वज्ह : शायद हमें दुरुस्त पढ़ना नहीं आता, जिस की वज्ह से हम अवरादो वज़ाइफ़ पढ़ने से मेहरूम रेहते हैं, इस कमज़ोरी को दूर करना चाहिए। वैसे भी हमें नमाज़ तो पढ़नी ही पढ़नी है, तिलावते कुरआन तो करनी ही है, हम कुरआने करीम दुरुस्त पढ़ना सीख लें, इस की बरकत से अवरादो वज़ाइफ़ दुरुस्त पढ़ना आसान हो जाएगा । الْحَمْدُ لِلّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ दावते इस्लामी के मदनी माहोल में कुरआने करीम को मख़ारिज की दुरुस्ती के साथ पढ़ने का बा क़ाइदा एहतिमाम किया जाता है, मजलिस मद्रसतुल मदीना बालिग़ान के तहूत मुल्को बैरूने मुल्क हज़ारों मद्रसतुल मदीना बालिग़ान मसाजिद, मार्केटों और दफ़ातिर वगैरा में लगाए जाते हैं, जिन में लाखों आशिक़ाने कुरआन फ़ी सबीलिल्लाह तालीमे कुरआन हासिल करने की सअ़ादत हासिल करते हैं । उन आशिक़ाने रसूल में हम भी शामिल हो कर दुरुस्त मख़ारिज के साथ कुरआने करीम सीखने की सअ़ादत हासिल करें ।⁽¹⁾ दावते इस्लामी हमें “मजलिस मद्रसतुल मदीना ऑन लाइन”

①....ता दमे तेहरीर सिर्फ़ मुल्के अमीरे एहले सुन्नत में मद्रसतुल मदीना बालिग़ान की तादाद 22,821 (तक़रीबन बाईस हज़ार आठ सौ इक्कीस) जबकि पढ़ने वालों की तादाद तक़रीबन 1,32,971 (एक लाख बत्तीस हज़ार नव सौ इकहत्तर) है ।

के तहत इन्टरनेट के ज़रीए ऑन लाइन कुरआने करीम पढ़ने का मौक़अ भी फ़राहम कर रही है ।⁽¹⁾

दूसरी वज्ह : शायद हम जल्द घबरा जाते हैं कि दुआएं पढ़ने और फ़ुलां वज़ीफ़े पर तो इतना वक़्त लगता है, मेरे पास तो इतना वक़्त ही नहीं है । इस बात को यूं समझिए कि अगर किसी ने त़वील सफ़र करना हो, मसलन देहली से मुंबई जाना हो तो वोह वक़फ़े वक़फ़े से सड़क पर दिए गए किलो मीटर के निशानात को देखता है कि अब इतना सफ़र बाक़ी है, अब इतना सफ़र बाक़ी है, इन किलो मीटर्ज़ के निशानात को देखते रेहने से उसे मेहसूस होता है कि शायद उस का सफ़र आसान होता जा रहा है, यहां तक कि वोह अपनी मन्ज़िल पर पहुंच जाता है । इसी त्रह सवाब पर नज़र रखी जाए और अब्बलन चन्द वज़ाइफ़ के लिए वक़्त का अन्दाज़ा कर लिया जाए कि फुलां वज़ीफ़ा पढ़ने में कितना वक़्त लगता है मसलन सूरए मुल्क की तिलावत पर तक़रीबन 5 मिनट लगते हैं, शजरए क़ादिरिय्या, रज़िविय्या, ज़ियाइय्या, अ़त्तारिय्या में दिए गए अवरादो वज़ाइफ़ में से रोज़ाना का एक वज़ीफ़ा है जिसे 70 बार पढ़ना होता है और वोह है : “أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمَ وَأَتُوْبُ إِلَيْهِ” इस पर तक़रीबन 4 मिनट लगते हैं । 166 बार येह पढ़ना होता है : “لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ” (आखिर में “مُحَمَّدُ رَسُولُ اللَّهِ”) इस पर तक़रीबन सवा 4 मिनट लगते हैं । 111 बार अगर येह दुरूद शरीफ़ “صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ” पढ़ा जाए तो तक़रीबन साढ़े 4 मिनट लगते

①....मद्रसतुल मदीना ऑन लाइन में कमो बेश 70 ममालिक के 14700 (चौदह हज़ार सात सौ) से ज़ाइद त़लबा व तालिबात पढ़ रहे हैं ।

हैं। तीनों कुल (सूरए इख़्लास, सूरए फ़लक और सूरए नास) पढ़ने वाले के लिए हर बला से हिफ़ाज़त की खुश ख़बरी है, इस वज़ीफ़े पर तक़रीबन डेढ़ मिनट लगता है। इस तरह हम गौर करते जाएं, कई वज़ाइफ़ और भी ऐसे होंगे जिन पर बहुत मुख़्तसर वक्त यानी सिर्फ़ चन्द मिनट लगते हैं, इस अन्दाज़ से जाइज़ा लेने से **अल्लाह** पाक की रेहमत से उम्मीद है कि पढ़ने में साबित क़दमी (इस्तेक़ामत) नसीब होगी। ﴿۱۷﴾

फिर हम येह भी गौर करें कि रोज़ाना न जाने कितने घन्टे फुज़ूल गुफ़्तगू में गुज़र जाते होंगे जिस में ग़ीबत भी हो जाती होगी, कई मुसलमानों की दिल आज़ारी भी कर देते होंगे, ज़बान की बे एहतियाती की वज्ह से झूट भी निकल जाता होगा। **अल्लाह** पाक हमें ज़बान का दुरुस्त इस्तेमाल करते हुवे कसरत के साथ अपना ज़िक्र करने और नबिय्ये करीम ﷺ पर दुरुद पढ़ने की तौफ़ीक नसीब फ़रमाए।

ज़िक्रो दुरुद हर घड़ी विर्दे ज़बां रहे

मेरी फुज़ूल गोई की आदत निकाल दो (वसाइले बख़िशाश)

(7) समझदारी से मुक़ाबला कीजिए

बबाओं के आने से आम तौर पर लोग बे चैनी, घबराहट और बोखलाहट का शिकार हो जाते हैं और उन में एक तरह की मायूसी फैल जाती है हालांकि हमारी ना समझी ज़रा बराबर मुसीबत को पहाड़ बना देती है और समझदारी पहाड़ बराबर मुसीबत को एक मामूली सा ज़रा। ना समझी की वज्ह से बबा इतनी नहीं फैलती जितना खौफ़ फैलता है लेहाज़ा समझदारी का मुज़ाहरा करते हुवे दर्जे जैल बातों पर अ़मल कीजिए :

- ❖ મौજૂદા દૌર મેં માલૂમાત, ખબરેં ઔર ઇત્તેલાઅાત કે જરાએઅ જિતને તેજ રફતાર હું ઉતને હી ગૈર જિમાદારાના રવયે ભી આમ હું। ગ્રલત ખબરેં ઔર બે બુન્યાદ અફ્વાહેં ભી ઇન હી જરાએઅ કી દેન હોતી હું। જો લોગ ઇન જરાએઅ કી દી હુર્દ હર ઇત્તેલાઅ છાનબીન કે બગૈર કબૂલ કર લેતે હું ઉતને હી બે ચૈન વ બે સુકૂન રેહતે હું। હાલાત કા તકાજા યેહ હૈ કિ સનસની ખેજ ખબર ઔર ચૌંકા દેને વાલી ઇત્તેલાઅાત કો ફેલાને સે ગુરેજ કિયા જાએ બલિક ઇસ ત્રહ કી સૂરતે હાલ મેં ખુશ આઇન્ડ ઔર હૌસલા અફ્જા ખબરોં કો ગુપ્તગૂ કા હિસ્સા બનાયા જાએ મસલન સિર્ફ યેહ ન કહા જાએ કિ ફુલાં ફુલાં મુલ્ક મેં ઇતને હજાર લોગ મર ગએ બલિક મરને વાલોં કી તાદાદ બતા કર યેહ ભી કહા જાએ કિ દુન્યા ભર મેં લાખોં મરીજ ઇસ વગા સે છુટકારા પા ચુકે હું ઔર કરોડોં કી તાદાદ મેં ઇસ વગા સે મેહફૂજ હું, એસા કર કે ઇત્તેલાઅાત ઔર ખબરોં કે જરાએઅ માહોલ પર તારી ખોફું કો કમ કરને મેં અપના કિરદાર અદા કર સકતે હું।
- ❖ વગાઓં પર કાબૂ પાને કે લિએ હુકૂમતેં ગૈર મામૂલી ઇક્દામાત ભી કરતી હું, યેહ ઇક્દામાત (Step) હમારી હિફાજત હી કે લિએ હોતે હું બશર્તે કિ શરીઅત સે ન ટકરાતે હોં લેહાજા ઇન હાલાત મેં વગા સે આજાદી પાને કે લિએ યેહ પાબન્દિયાં બરદાશ્ત કર લીજિએ, મુમકિન હૈ કિ હમારા યેહ તારુન બહુત બડી તબાહી કે આગે સીસા પિલાઈ દીવાર સાબિત હો।
- ❖ કોરોના વાયરસ યા દીગર વગાઓં મેં ભીડ મેં જાને સે રોકા જાતા હૈ ઔર ઘર હી પર રુકને કી તાકીદ કી જાતી હૈ તાકિ વગા કો ફેલને સે રોકા જા સકે લેકિન ના સમજ ઘૂમતે ફિરતે રેહતે હું। એસી સૂરતે હાલ મેં સમજદારી કા

मुज़ाहरा करते हुवे बिला वज्ज घूमने फिरने से परहेज़ कीजिए और तिब्बी माहिरीन की बयान कर्दा दूरी (*Social Distance*) को इख़ितयार कीजिए मगर दिलों को जुड़ा रखिए ताकि एहतियात और मुआशरत दोनों को बरक़रार रखा जा सके ।

❖ कोरोना वायरस या इस जैसी किसी और बबा में हम में से किसी मरज़ की सिफ़ अलामात ज़ाहिर हों या कोई मुब्ला हो जाए तो समझदारी का तक़ाज़ा येही है कि फ़ौरन अस्पताल का रुख़ किया जाए और डोकर्ज़ की हिदायात के मुताबिक़ अमल किया जाए ।

उम्मीद की किरण

अन्धेरा जितना भी गेहरा
हो रौशनी की नन्ही सी
किरन के सामने हार जाता
है अच्छी सोच भी एक
रौशनी की किरन है जो
बुराई और परेशानियों के
घटाटोप अन्धेरे में उम्मीद
को क़ाइम रखती है ।

!!! यक़ीन !!!

हर काली रात के बाद
दिन का उजाला होता है !

चौथा बाब : हमारे रवये

बबाई अमराज़ और हमारे ग़लत रवये

आज़माइश में इन्सान कभी मज़ीद निखर जाता है और कभी बिखर जाता है, निखर कर वोह अपनी ज़िन्दगी संभल संभल कर गुज़ारता है, फूंक फूंक कर क़दम रखता है और हर उस काम से बचता है जो **अल्लाह** पाक की ना फ़रमानी और मछ़्लूक की दिल आज़ारी का सबब बनते हों लेकिन बिखरने की वज्ह से मायूसी का हथोड़ा उसे तोड़ देता है और वोह हौसला हार जाता है। बबाई अमराज़ भी एक त़रह की आज़माइश हैं, इन से खुद को बचाना जितना ज़रूरी है उस से कहीं ज़्यादा इन हालात में अपने रवये (Attitude) को दुरुस्त, माहोल दोस्त (Sociability) और कड़वाहट से बचाना ज़रूरी है ताकि येह बबाई अमराज़ जिन्दगी को मुश्किल मत बनाएं बल्कि संगीन हालात में हौसलों को बुलन्द रखने और मुश्किलात को आसान करने की कोशिश कीजिए।

बबाई अमराज़ में हमारे रवये ग़लत हो जाते हैं, जैल में चन्द ग़लत रवयों की निशान देही की जा रही है :

(1) मरीज़ से नफ़रत

दुन्या के किसी भी मकाम पर फैलने वाली वबा (बीमारी) की वज्ह से कई अफ़राद मरज़ में मुब्लिया होते हैं, ऐसी सूरते हाल पर क़ाबू पाने के लिए हमें सब से ज़्यादा “एक दूसरे की ज़रूरत” पड़ती है लेकिन इस त़रह की वबाओं में येह ग़लत रवया सामने आता है कि वबा में मुब्लिया मरीज़ से बचने और उसे क़ाबिले नफ़रत समझने की वज्ह से

दूरी ઇખિતયાર કર લી જાતી હૈ। કુછ લમ્ફોનું કે લિએ આંખેં બન્દ કીજિએ ઔર ઉસ મરીજ કી જગહ ખુદ કો રખ કર દેખિએ, અગર આપ કે સાથ ભી યેહી રવયા (Behavior) કિયા જાએ તો ફિર કેસા મેહસૂસ હોગા ? યકીનન આપ કી ખ્વાહિશ હોગી કી મુશ્કિલ કી ઇસ ઘડી મેં આપ કે સાથ અચ્છા સુલૂક કિયા જાએ, હર એક હમદર્દી સે પેશ આએ ઔર હૌસલા બઢાએ તાકિ બીમારી સે લડને મેં મદદ મિલે લેહાજા ઇસ વગા સે બચને કે લિએ એહતિયાત જરૂર કીજિએ લેકિન મરીજ સે નફરત મત કીજિએ બલ્ક યેહ જેહન મેં રખિએ કી ઇસ વક્ત ઉસે આપ કી સબ સે જ્યાદા (હમદર્દી કી) જરૂરત હૈ।

(૨) બે હિસી (ઉહસાસ ન હોને) ક્રી હિસ (ઉહસાસ)

ફૂલ ઔર કાંટે કી શાખ એક હી હોતી હૈ મગાર ફૂલ સે ખુશ્બૂ મિલતી હૈ ઔર કાંટોં સે જુખ્માં। મુઆશરે કી ભલાઈ ચાહને ઔર હમદર્દી રખને વાલે “ફૂલ” કી તરહ હૈને જિન કી દાદ રસી દુખોં કે લિએ મરહમ ઔર વબાઈ અમરાજ સે લડને કા હૌસલા ફરાહમ કરતી હૈ ઔર બસા અવકાત એસે લોગોં કા બુલન્દ હૌસલા વગા કો શિકસ્ત દે કર પૂરી ક્રામ કે લિએ નજાત કા પયામ લાતા હૈ। સિર્ફ અપની ફિક્ર મેં ઘુલને વાલે બે હિસ (સંગ દિલ) લોગ “કાંટે” કી તરહ હોતે હૈને, વોહ બસ ખુદ કો બચાને કી ફિક્ર મેં લગે રેહતે હૈને ખ્વાહ કોઈ મરે યા જિએ ઉન્હેં કોઈ પરવાહ નહીં હોતી। વબાઈ અમરાજ હોં યા આમ હાલાત, બે હિસી કા રવયા બિલ્કુલ ના પસન્દીદા હૈ। ઇસ્લામ હમેં રેહમ દિલી કા હુકમ દેતા હૈ ચુનાન્ચે, હદીસે કુદસી મેં હૈ : **અલ્લાહ** પાક ઇશાદ ફરમાતા હૈ : અગર તુમ મેરી રેહમત ચાહતે હો તો મેરી મખ્લૂક પર રેહમ કરો । (مَكَاهِلُ الْطَّيْرَانِ، بَابُ فَضْلِ الرَّحْمَةِ وَرَقَّةُ الْقَلْبِ، ص: ٣٢٦، حديث: ٣١)

રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઇરશાદ ફરમાયા : બેશક **અલ્લાહ** પાક અપને રેહૂમ કરને વાલે બન્દોં પર હી રેહૂમ ફરમાતા હૈ ।

(بخارى، كتاب الجنائز، باب قول النبي: يعذب الميت... الخ، ٢٣٢ / ١، حديث: ١٢٨٣)

ઇસ્લામ હમેં બે હિસી વ બે રેહૂમી સે બચાતા હૈ જૈસા કિ હમારે નબી صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઇરશાદ ફરમાયા : જો લોગોં પર રેહૂમ નહીં કરતા **અલ્લાહ** પાક ઉસ પર રેહૂમ નહીં ફરમાતા ।

(مسلم كتاب الفضائل ، باب رحمة الصبيان والعيال وتواضعه، ص ٩٧٥، حديث: ٢٣١٨)

યાદ રખિએ ! જો **અલ્લાહ** કી મખ્લૂક પર રેહૂમ કરતા હૈ રેહૂમતે ઇલાહી ઉસ કી તરફ મુતવજ્જેહ હો જાતી હૈ ચુનાન્ચે، હજરતે અબૂ હુરૈરા رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ સે મરવી હૈ કિ નબિયે અકરમ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ને ઇરશાદ ફરમાયા : એક દફાં એક આદમી કહીં જા રહા થા કિ ઉસે શદીદ પ્યાસ લગી, ઉસે એક કુંવાં મિલા, ઉસ ને કુંવેં મેં ઉત્તર કર પાની પિયા, જબ બાહર આયા તો એક કુત્તા પ્યાસ કી વજ્હ સે જબાન બાહર નિકાલે ખડા થા ઔર કીચડ ચાટ રહા થા । ઉસ શખ્સ ને કહા : ઇસ કુત્તે કો ભી ઉસી તરફ પ્યાસ લગી હૈ જિસ તરફ મુઝે લગી થી । વોહ કુંવેં મેં ઉત્તરા ઔર અપને મોજે મેં પાની ભરા ફિર ઉસે મુંહ મેં પકડ્ય કર કુંવેં સે બાહર આ ગયા ઔર કુત્તે કો પાની પિલાયા । **અલ્લાહ** ને ઉસ કે અમલ કા ઉસે સિલા (બદલા) દિયા ઔર ઉસે બખ્શ દિયા । ” સહાબે કિરામ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ ને અર્જું કી : યા રસૂલુલ્લાહ ! ક્યા જાનવરોં (કે સાથ અચ્છા સુલૂક કરને) મેં ભી હમારે લિએ અજ્ર હૈ ? ઇરશાદ ફરમાયા : હર તર જિગર મેં અજ્ર હૈ ।

बुखारी की एक रिवायत में यूँ है कि “**अल्लाह** ने उसे सवाब दिया और उस की मग़फिरत फ़रमा कर जन्नत में दाखिल कर दिया।” बुखारी व मुस्लिम की एक दूसरी रिवायत में यूँ है कि एक कुत्ता कुंवें के गिर्द चक्कर लगा रहा था, करीब था कि प्यास की शिद्दत उसे हलाक कर देती। इसी अस्ना में बनी इसराईल की एक फ़ाहिशा औरत ने उसे देख लिया। उस ने अपना मोज़ा उतारा और उस से पानी खींच कर उस कुत्ते को पिला दिया। पस (तो) इसी वज्ह से उस की मग़फिरत कर दी गई।

(بخارى، كتاب أحاديث الانبياء، باب ملائكة الموتى، حدیث: ٣٢٢، ٣٢٢، مسلم، كتاب السلام، باب فضائل ساق البهائم... الخ، حدیث: ٩٥٠، ٢٢٢٣)

इस हडीसे पाक में तमाम मछलूक पर रेहम व नर्मी करने पर उभारा गया है और येह उन आमाल में से है जिन की वज्ह से **अल्लाह** बन्दे के गुनाहों को मुआफ़ करता और ख़त्ताओं को मिटा देता है। हर अ़क्लमन्द मुसलमान को चाहिए कि वोह इन्सानों और तमाम हैवानात के साथ रेहम दिली व नर्मी से पेश आए क्यूंकि **अल्लाह** ने कोई चीज़ बेकार नहीं बनाई और हर शख़्स से उस की मिल्क्यत और मा तहूतों के बारे में पूछा जाएगा ख़वाह वोह इन्सान हो या जानवर, अगर्चे अपना न हो क्यूंकि वोह अपनी तक्लीफ़ बयान नहीं कर सकते। अभी आप ने मुलाहज़ा किया कि जिस कुत्ते को उस शख़्स ने जंगल में पानी पिलाया था वोह उस का अपना नहीं था मगर **अल्लाह** ने उस की मग़फिरत फ़रमा दी।

(شرح بخاري لابن بطال، كتاب الأدب، باب حمة الناس والبهائم، ٩/٢١٩)

લેહાજા કોશિશ કીજિએ કિ સંગીન સે સંગીન હાલાત મેં ભી કભી આપ કે એહસાસાત ન મરેં બલ્કિ હમેશા દૂસરોં કે સાથ હમદર્દી કા રવયા રહે તાકિ મુઅશારે મેં બાહ્મી (આપસી) તાન્દુન કા જ્ઞબા ફરોગ પાએ ઔર મસાઇલ કો મિલ જુલ કર હલ કરને કી રવિશ કો તકાવિય્યત મિલે ।

(3) કહીં બીમારી ન નિકલ આએ

બાજું અફ્રાદ અસ્પતાલ યા ડૉક્ટર કે પાસ જાને સે ઇસ લિએ ઘબરાતે હૈને કિ કોઈ બડી બીમારી કી તશખ્ખીસ (Diagnosis) હો ગઈ તો મુસલસલ પરહેજ કરના હોગા, મુસ્તકિલ દવાએં ખાની હોંગી ઔર ઓપરેશન તક નોબત પહુંચી તો ઓપરેશન ભી કરવાના હોગા । ઘબરાહટ ઔર ખૌફ કા યેહ રવયા બિલ ડ્રમૂમ ડ્રામ ઔર બિલ ખુસૂસ વબાઈ અમરાજું મેં કૃતાનું દુરુસ્ત નહીં । “કહીં બીમારી ન નિકલ આએ” કા આસેબ (ડર) આપ કો કબ્ર મેં ભી ધકેલ સકતા હૈ લેહાજા મરજું કી તશખ્ખીસ સે બિલકુલ મત ઘબરાઇએ, અલ્લાહ પાક કી રેહૂમત પર યકીન રખતે હુવે અપના ચેકઅપ કરવાઇએ ઔર ડૉક્ટર કી હિદાયાત કે મુતાબિક ટેસ્ટ કરવાઇએ । અગર રિપોર્ટ્સ ઠીક આઈ તો અલ્લાહ પાક કા શુક્ર ભી અદા કીજિએ ઔર બીમારિયોં સે બચને કે લિએ એહતિયાતી તદાબીર ભી ઇખ્તિયાર કીજિએ ઔર અગર રિપોર્ટ્સ ઠીક ન આઈ તો મુસ્તકિલ ઇલાજ કરવાઇએ તાકિ આપ તકલીફોં સે નજાત પાસકેં ઔર સેહત મન્દ જિન્દગી ગુજાર સકેં ।

(4) ઇલાજ સે ફરાર

“ઇલાજ” હમારે નબી ﷺ કી સુન્તત ઔર હમારી જરૂરત હૈ ઔર ઇસ સે ફરાર બસા અવકાત તકલીફ ઔર અજિય્યત મેં

ઇજાફે કા સબબ હૈ લેહાજા આપ સેહત યાબ હો કર જિન્દગી ગુજારના ચાહતે હૈં તો ઇલાજ પર મુકમ્મલ તવજ્જોહ દીજિએ ઇસ સિલસિલે મેં બતાયા જાને વાળા પરહેજ લાજિમી કીજિએ ઔર વકૃત પર દવા લીજિએ। એસા કરના દુશ્વાર તો જરૂર મેહસૂસ હોગા મગાર ઇસ કે બાદ મિલને વાલી સેહત આપ કી જિન્દગી કો ખુશ હાલ ઔર ખુશ ગવાર બનાને મેં બહુત મુઅાવિન (મદદગાર) સાબિત હોગી ।

(5) મખ્લૂક સે બુરા સુલૂક

જિસ તરહ સોના નર્મ હો કર જેવર, લોહા નર્મ હો કર હથિયાર ઔર મિદ્દી નર્મ હો કર ખેતોં કે લેહલહાને કા સબબ બનતી હૈ ઇસી તરહ શફ્કત વ નર્મી કી બદૌલત મુઅશરે મેં રેહમત, શફ્કત, શાઇસ્તગી, મેહરબાની, આસાની, અફ્વો દર ગુજર ઔર બુર્ડ બારી જૈસે ખુશ્ભૂદાર ફૂલ ખિલતે હૈં જબકિ “સખ્તી વ બદ સુલૂકી” સે મુઅશરે મેં બે રેહ્મી, સંગ દિલી, જુલ્મ ઔર જ્યાદતી જૈસી વગાએ ફૈલતી હૈં । હુસ્ને સુલૂક સે દિલ નર્મ હોતા હૈ । જબ બન્દે મોમિન કા કલ્બ નર્મ હોતા હૈ તો ઉસે અલ્લાહ પાક કા કુર્બ મિલતા ઔર વોહ નેક બનતા હૈ ।

ગુજરતા સફહાત મેં આપ પદ ચુકે હૈં કિ વગાઓં મેં મરીજ સે નફરત ઔર બે હિસી બદ જાતી હૈ, યકીનન યેહ દોનોં બાતોં ભી બદ સુલૂકી ઔર બદ અખ્લાકી હી મેં શામિલ હૈં ઔર ઇસ્લામ કિસી ભી હાલત મેં બદ સુલૂકી કી ઇજાજૃત નહીં દેતા બલિક વગાઈ અમરાજ મેં ભી મખ્લૂક કે સાથ હુસ્ને અખ્લાક સે પેશ આને કા હુકમ દેતા હૈ । હુસ્ને અખ્લાક કી અહમિય્યત વ ફર્જીલત પર મુશ્તમિલ ફરામીને મુસ્તફા

મુલાહજા કીજિએ : (1) કામિલ તરીન મોમિન વોહ હૈ, જિસ કે અખ્લાકું અચ્છે હોં ઔર વોહ અપને ઘર વાલોં પર નર્મી કરને વાલા હો ।

(2) (તરમ્દી, કાબ લાયીમાન, બાબ માજાફી એસ્તકમાલ લાયીમાન...الخ, ٢٧٨ / ٣, હદ્દિથ: ٢٦٢١) મેરે નજ્દીક સબ સે જ્યાદા પસન્દીદા લોગ વોહ હૈં જો તુમ મેં બેહતરીન અખ્લાકું વાલે, નર્મ દિલ, લોગોં સે મહબ્બત કરને વાલે ઔર જિન સે લોગ મહબ્બત કરતે હૈં । (١٢٦٦٨) (٣)

કિયામત કે દિન મોમિન કે મીજાન મેં હુસ્ને અખ્લાકું સે જ્યાદા વજ્ઞી કોઈ શૈ નહીં હોગી । (٢٠٠٩, ٣٠٣ / ٣, હદ્દિથ: ترمذى، كتاب البر والصلة، باب ماجاء في حسن الخلق)

(4) જિસ ને અપને અખ્લાકું અચ્છે કિએ, ઉસ કે લિએ જન્તત કે આલા દર્જે મેં મકાન બનાયા જાએगા । (٢٠٠٠, ٣٠٣ / ٣, હદ્દિથ: ترمذى، كتاب البر والصلة، باب ماجاء في المراء، حديث: ٣٠٣)

(6) ખુદા ખ્રોફી સે પરહેજા

કિસી ભી ઇમરજન્સી મેં હમારે યહાં ચીજેં મેહંગી હો જાતી હૈં ઇસી લિએ બાજુ લોગ ઐસે મવાકેઅઃ આને કી તમના કરતે હૈં, મુશ્કિલ કી ઇન ઘડિયોં મેં અલ્લાહ પાક કા ખ્રોફું બઢના ચાહિએ મગર ખુદા ખ્રોફી સે પરહેજા કા એક ગ્લાટું રવયા ચીજેં મેહંગી કરને કી સૂરત મેં ભી જાહિર હોતા હૈ, બસા અવકાત ઐસે હી લોગ મસનૂરી બોહરાન (Artificial crisis) પૈદા કર કે મામૂલી મામૂલી ચીજોં કો ભી સોને કે ભાવ બેચતે હૈં । યાદ રખિએ ! શરીર ઉસૂલોં પર અમલ કરતે હુંવે અપની ચીજું મેહંગે દામોં બેચના ગુનાહ નહીં હૈ લેકિન અગર ચીજું સસ્તી બેચેંગે તો ઇસ દૌર મેં કિ જબ મેહંગાઈ કે સબબ લોગોં કી કમર ટૂટ ચુકી હૈ, ઉન્હેં કુછ સહારા મિલ જાએગા ઔર યકીનન મખ્લૂકું કો ફાએદા પહુંચેગા । મુસલમાનોં કી ખૈર

ખ્વાહી કે મુઅમલે મેં બુજુર્ગને દીન કી સોચ નિહાયત હી ડ્રમદા હુવા કરતી થી। ચુનાન્ચે, એક બુજુર્ગ રَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ ને ગન્દુમ સે ભરી કશતી બસરા ભેજ કર અપને વકીલ કો ખત્ત લિખા કિ યેહ બસરા પહુંચતે હી ફરોખ્ત કર દેના અગલે દિન તક મોઅખ્ખબર (Late) ન કરના। ઇત્તેફાક્ન વહાં પર ભાવ (Rate) કમ થા તો તાજિરોં ને વકીલ કો દુગના નફાનું કમાને કે લિએ જુમ્ઝા તક મોઅખ્ખબર કરને કા મશવરા દિયા। ઉસ ને ઐસા હી કિયા ઔર કર્ડ ગુના નફાનું કમા લિયા। માલૂમ હોને પર ઉન બુજુર્ગ ને વકીલ કો ખત્ત લિખા કિ ઐ ફુલાં ! હમ અપને દીન કી સલામતી કે સાથ થોડે નફાનું પર હી કનાઅત કર લેતે હૈને મગર તુમ ને ઇસ કા ખિલાફ કિયા, તુમ ને હમ પર એક જુર્મ લાગૂ કર દિયા હૈ। લેહાજા જબ તુમ્હારે પાસ યેહ ખત્ત પહુંચે તો સારા માલ બસરા કે ફુકરા પર સદકા કર દેના શાયદ કિ મૈં જખીરા અન્દોજી કે ગુનાહ સે નજાત પા સકું।

આજમાઇશ કી ઇન ઘડિયોં મેં હમ કિસી કી મુશ્કિલ આસાન કરેંગે તો હમારી આખિરત કી મન્જિલ આસાન હોગી જૈસા કિ રસૂલુલ્લાહ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ને ઇરશાદ ફરમાયા : જો તંગદસ્ત પર આસાની કરેગા અલ્લાહ દુન્યા ઓ આખિરત મેં ઉસ પર આસાની કરેગા।

(ابن ماجہ، كتاب الصدقات، باب انتظار المعاشر، ١٣٦ / ٣، حدیث: ٢٣١٧)

જાહિર હૈ કિ દુખોં ઔર મુશ્કિલ મેં ગિરિફ્તાર અપને મદદગાર કે લિએ દુઅા કરેગા ઔર દુખ્યારોં કી દુઅા કબૂલ હોતી હૈ જૈસા કિ વાલિદે આલા હજરત રહીસુલ મુતકલિમીન હજરતે અલ્લામા મૌલાના નકી અલી ખાન رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ ને અપની બે મિસાલ કિતાબ “અહસનુલ વિઅાઇ લિ આદાબિહુઅા” સ. 111 પર જિન લોગોં કી દુઅાએં કબૂલ હોતી હૈને ઉન મેં સબ સે પેહલે નમ્બર પર લિખા હૈ :

अव्वल : मुज़्तर (यानी दुख्यारा) इस के हाशिए में आला हज़रत इमाम अहमद रज़ा ख़ान क़ादिरी رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ फ़रमाते हैं : “उस की तरफ़ यानी दुख्यारे और लाचार व नाशाद की दुआ की कबूलिय्यत की तरफ़ तो खुद कुरआने करीम में इरशाद मौजूद है :

﴿أَمَنْ يُجِيبُ الْمُصْطَرِ إِذَا دَعَاهُ وَيُكْشِفُ السُّوْءَ﴾ (ب٢، النمل: ٢٠)

तर्जमए कन्ज़ुल ईमान : या वोह जो लाचार की सुनता है,
जब उसे पुकारे और दूर कर देता है बुराई ।

बिल खुसूस वबाई सूरते हाल में तंगदस्त व मजबूर की मदद कीजिए और दुआएं लीजिए, **अल्लाह** पाक की रेहमत शामिले हाल रही तो दुन्या में भी बे शुमार भलाइयों के साथ मज़लूम की दाद रसी मग़फिरत की खुश ख़बरी का सबब बनेगी जैसा कि पेहले के ज़माने का एक शख्स लोगों को उधार दिया करता था, वोह अपने गुलाम से कहा करता : “जब किसी तंगदस्त मक़रूज़ के पास जाना, उस को मुआफ़ कर देना इस उम्मीद पर कि खुदा हमें मुआफ़ कर दे ।” जब उस का इन्तेक़ाल हुवा तो **अल्लाह** पाक ने उसे मुआफ़ फ़रमा दिया ।

(بخارى، كتاب أحاديث الانبياء، باب حديث الغار، ٣٧٠/٢، حدیث: ٣٢٨٠)

(7) रब से छूकी

वबाई अमराज़ में बन्दा बहुत से असबाब इख़ितयार करता है, इस से नजात पाने के लिए सब कुछ करने पर आमादा हो जाता है और बसा अवक़ात “असबाब” में इतना उलझ जाता है कि ख़ालिके असबाब (यानी असबाब पैदा फ़रमाने वाले रब) को फ़रामोश कर देता है हालांकि मुश्किल, परेशानी और आज़माइश तो ईमान वालों के लिए रब से क़रीब होने का

બહાના હૈ, ઉસે યાદ કરને કા જરીઆ હૈ, ઉસ કી ના ફરમાની સે બચને ઔર ઉસ કા ફરમાં બરદાર બન કર જિન્દગી ગુજારને કા એક સબબ હૈ ઔર જો અલ્લાહ પર ઈમાન નહીં રખતે ઉન કે લિએ દાવતે ફિક્ર યું હૈ કિ વબાઈ અમરાજ મેં એક હી દવા યા મામૂલી સી ચીજ ખાને સે કોઈ સેહત યાબ હો જાતા હૈ જબકિ દૂસરા મરીજ વોહી દવા ઇસ્તેમાલ કર કે મજીદ બીમાર હો જાતા હૈ ઔર કભી વોહી તરીકે ઇલાજ ઉસ કે લિએ જાન લેવા સાબિત હોતા હૈ તો દવા ઔર તરીકે ઇલાજ એક હૈ લેકિન ઉસ કે અસરાત મુખ્તલિફ ક્યું હૈને ? યકીનન એક જાત હૈ જો દવા મેં તાસીર પૈદા કરને ઔર તાસીર ખ્તમ કરને પર કુદરત રખતી હૈ ઔર વોહ જાત યકીનન અલ્લાહ પાક હી કી હૈ । ઇસ હકીકત કો માનને સે “કુફ્ર” કી હલાકત ખેજ બીમારી સે નજાત મિલ સકતી હૈ ઔર “ઇસ્લામ” કી દૌલત હાથ આ સકતી હૈ । કાશ ! હકીકત કી તલાશ મેં રેહને વાલોં કો યેહ દૌલત મિલ જાએ !!!

(8) બે એહેત્યાતી મેં બે બાકી

વબાઈ અમરાજ મેં માહિરીન કી જાનિબ સે કુછ એહેત્યાતેં બતાઈ જાતી હૈનું, યેહ એહેત્યાતેં હમારી સેહત કે લિએ મુફીદ તરીન સાબિત હોતી હૈનું મગર ડ્રમૂમી તૌર પર બાજ લોગ લા પરવાહી, ગુફલત યા માલૂમાત કી કમી કે બાઇસ એહેત્યાત (Precaution) નહીં કરતે બલ્ક બે એહેત્યાતી મેં બે બાકી સે કામ લેતે હૈનું, બાજ લોગ વોહ હોતે હૈનું જો ખુદ સાખ્તા એહેત્યાત મેં બે બાકી સે યું કામ લેતે હૈનું કિ ઇસ મુઅામલે મેં શરીર અહેકામ કા બિલકુલ લેહાજ નહીં કરતે જિસ કી બિના પર બહુત સે ગુનાહોં ઔર બસા અવકાત ઈમાન બરબાદ કરને વાલે આમાલ મેં ગિરિફ્તાર હો જાતે હૈનું, યકીનન યેહ દોનોં રવય્યે કંતાન ના મુનાસિબ

और હિફાજતી ઇક્વામાત કે યક્સર ખિલાફ હૈ। યાદ રખિએ ! મુશ્કલ કે ઇન લમ્હાત મેં હમેં અલ્લાહ પાક કી ના ફરમાની સે ભી બચના હૈ ઔર એહતિયાતી તદાબીર (Precautionary measures) ભી ઇખ્તિયાર કરની હૈ લેહાજા એસે મવાકેઅ પર શરીઅત કે મુતાબિક એહતિયાતી તદાબીર જરૂર જરૂર જરૂર ઇખ્તિયાર કીજિએ ।

(9) બે બુન્યાદ ખ્બરોં પર તબસેરે

મામૂલી મરજ કો વબા ઔર વબા કો મામૂલી મરજ બનાને મેં બે બુન્યાદ ખ્બરોં, અપ્વાહોં ઔર ઇલ્મ વ તજરિબે સે આરી તજીએ કા બડા અમલ દર્ખલ હોતા હૈ નીજ ઇન મેં ઝૂટ, તોહમત, ગીબત ઔર ઇલ્જામાત જૈસે કર્દ ગુનાહ ભી શામિલ હોતે હૈને વહીં એસી ખ્બરોં સનસની ખેજ, બેજા ખૌફો હિરાસ ફૈલાને કા સબબ બન જાતી હૈને । એસી સૂરતે હાલ મેં જીને કી ખ્વાહિશ રખને વાલોં કો “પેહચાન” પૈદા કરને કી કોશિશ કરની ચાહિએ લેહાજા બિલ ડ્રમૂમ આમ હાલાત ઔર બિલ ખુસૂસ વર્બાઈ અમરાજ મેં મુસલમાનોં કી ખેર ખ્વાહી કી નિયત સે દુરુસ્ત માલૂમાત પહુંચાની ચાહિએ ઔર હૌસલા શિકની, માયુસી (Despair) ઔર બે હિમતી જૈસી આફાત સે ભી બચાના ચાહિએ ।

લોગોં કે ખૈક ખ્વાહી કીજિએ

દીને ઇસ્લામ ઇન્સાનિયત કા સબ સે બડા ખેર ખ્વાહ હૈ, વોહ અપને માનને વાલોં કો હર તરહ કે હાલાત મેં દૂસરોં સે ખેર ખ્વાહી કરને ઔર ઉન સે ભલાઈ સે પેશ આને કી તાલીમ દેતા હૈ । એક અચ્છા મુસલમાન વોહી હોતા હૈ જો અપને લિએ પસન્દ કરે વોહી અપને ભાઈ કે લિએ ભી પસન્દ કરે ।

ખૈર ખ્વાહી હૈ ક્યા? ♡

ખુલૂસે દિલ સે કિસી કા ભલા ચાહના ખૈર ખ્વાહી હૈ । (મિરઆતુલ મનાજીહ, 6/557) લફ્જે ખૈર ખ્વાહી અપને મફ્હૂમ કે એતિબાર સે આમ હૈ મસલન મુસલમાનોં કે સાથ નર્મી વ ભલાઈ સે પેશ આના, ઉન કી માલી મદદ કરના, ઉન કી પરેશાની દૂર કરના, ઉન્હેં કપડે પેહનાના, ઉન્હેં ખાના ખિલાના, ઉન્હેં આરામ વ સુકૂન મુહયા (Provide) કરના, ઉન કી જરૂરી ખ્વાહિશાત કો પૂરા કરના, શરઈ રેહનુમાઈ કરના યા કરવા દેના, ભટકે હુવોં કો રાહે રાસ્ત પર લાના, અલ ગ્રાજ કિસી ભી ત્રહ્યા સે અપને મુસલમાન ભાઈ કે સાથ ખૈર ખ્વાહી કરના સવાબ કા કામ હૈ । મુસલમાનોં કી ખૈર ખ્વાહી મેં મશગૂલ રેહના જહાં દુન્યા ઓ આખિરત મેં સઅદત કા બાઇસ હૈ, વહીં રેહમતે ઇલાહી કે હુસૂલ કા ભી જરીઅા હૈ જૈસા કિ નબિયે કરીમ ﷺ نَعَنْ أَعْبَدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنَ أَخِيهِ : યાની **अल्लाह** પાક બન્દે કી મદદ પર રેહતા હૈ જબ તક બન્દા અપને ભાઈ કી મદદ પર રહે । (مسلم، كتاب النور والدعاء... الخ، باب فضل الاجتماع... الخ، ص ١١٠، حديث: ٢١٩٩)

અપને અન્દર જોશે ઈમાની જગાને કે લિએ ઔર દુખ્યારી ઉમ્મત કી ખૈર ખ્વાહી કા જગ્બા બેદાર કરને કે લિએ તીન ફરામીને મુસ્તફા મુલાહજા કીજિએ ચુનાન્ચે,

(1) ઇરશાદ ફરમાયા : લોગોં કે લિએ ભી વોહી પસન્દ કરો, જો અપને લિએ કરતે હો ઔર જો અપને લિએ ના પસન્દ કરતે હો ઉસે દૂસરોં કે લિએ ભી ના પસન્દ કરો, જબ તુમ બોલો તો અચ્છી બાત કરો યા ખામોશ રહો ।

(مسند أحمد،مسند الانصار، ٢٢٢/٨، حديث: ٢٢١٩٣)

(2) ઇરશાદ ફરમાયા : મોમિન ઉસ વક્ત તક અપને દીન મંને રેહતા હૈ જब તક અપને મુસલમાન ભાઈ કી ખેંચ ખ્વાહી ચાહતા હૈ ઔર જબ ઉસ કી ખેંચ ખ્વાહી સે અલગ હો જાતા હૈ તો ઉસ સે તૌફીક કી નેમત છીન લી જાતી હૈ । (فردوસ الاعجاز، باب الالام الف، ٢٢٩/٢، حديث: ٧٤٢)

(3) ઇરશાદ ફરમાયા : દીન મુસલમાનોની ખેંચ ખ્વાહી હી હૈ । સહાબે કિરામ رَحْمَةُ اللَّهِ عَنْهُمْ ને અર્જુ કી : યા રસૂલલલાહ ! કિસ કે લિએ ? ઇરશાદ ફરમાયા : **અલ્લાહ** કે લિએ, ઉસ કી કિતાબ કે લિએ, ઉસ કે રસૂલ કે લિએ, મુસલમાનોની ઇમામોની ઔર અવામ કે લિએ ।

(مسلم، كتاب الإيمان، باب بيان أن الدين الصحيح، حديث: ١٩٦، ص ٥١)

બયાન કર્દા આખિરી હદીસે પાક કે તહૂત હકીમુલ ઉમ્મત હજરતે મુફ્તી અહેમદ યાર ખાન નર્ઝીમી رَحْمَةُ اللَّهِ عَنْهُ ફરમાતે હૈને : **અલ્લાહ** કી નસીહત યેહ હૈ કિ ☆ **અલ્લાહ** પાક કી જાતો સિફાત કે મુતઅલ્લિક ખાલિસ ઇસ્લામી અકીદા રખના, ☆ ખુલૂસે દિલ સે ઉસ કી ઇબાદત કરના, ઉસ કે મેહબૂબોને સે મહબ્બત ☆ દુશમનોને સે અદાવત રખના, ☆ ઉસ કે મુતઅલ્લિક અપને અકીદે ખાલિસ રખના । કિતાબુલ્લાહ યાની કુરાને મજીદ કી નસીહત યેહ હૈ કિ ☆ ઉસ કે કિતાબુલ્લાહ હોને પર ઈમાન રખના, ☆ ઉસ કી તિલાવત કરના, ☆ ઉસ મંને બ કદરે તાકત ગૌર કરના, ☆ ઉસ પર સહીફ અમલ કરના । ☆ **અલ્લાહ** કે રસૂલ યાની હુજ્રૂ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ કી નસીહત યેહ હૈ કિ ☆ ઉન્હેં તમામ નબિયોનું કા સરદાર માનના । ☆ ઉન કી તમામ સિફાત કા એતિરાફ કરના ☆ જાનો માલ વ ઔલાદ સે જ્યાદા ઉન્હેં પ્યારા રખના ☆ ઉન કી ઇતાઅત વ ફરમાં બરદારી કરના । ☆ ઉન કા જિક્ર

बुलन्द करना। इमामों से मुराद या तो इस्लामी बादशाह (इस्लामी हुक्माम) हैं या उलमाएँ दीन, मुज्जहिदीने कामिलीन (और) औलिया हैं। उन की नसीहत येह है कि ☆ उन के हर जाइज़ हुक्म की ब क़दरे ताक़त तामील करना (अ़मल करना) ☆ लोगों को उन की इताअ़ते जाइज़ा की तरफ़ रग़बत देना, ☆ अइम्मए मुज्जहिदीन की तक़लीद करना, ☆ उन के साथ अच्छा गुमान रखना, ☆ उलमा का अदब करना। ☆ आम मुसलमानों की नसीहत (यानी खैर ख़वाही) येह है कि ☆ ब क़दरे ताक़त उन की ख़िदमत करना, ☆ उन से दीनी व दुन्यवी मुसीबतें दूर करना ☆ उन से महब्बत करना ☆ उन में इल्मे दीन फैलाना ☆ नेक आमाल की रग़बत देना, ☆ जो चीज़ अपने लिए पसन्द न करे उन के लिए पसन्द न करना। (मिरआतुल मनाजीह, 6/557 माखूज़न)

हमारे बुजुर्गाने दीन खैर ख़वाहिए उम्मत के लिए हर वक़्ત तय्यार रेहते, और खैर ख़वाही का कोई भी मौक़अ़ हाथ से जाने न देते। येही वज्ज है कि उन की पाकीज़ा सीरतों और उम्दा हुस्ने अख़लाक़ की खुशबूए़ आज भी माहोल को मुअ़त्तर कर रही हैं। हज़रते गौस बहाउद्दीन ज़करिया مُلْتَانِي سोहरवर्दी رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْهِ भी उम्मते मुस्लिमा के अ़ज़ीम खैर ख़वाहों में से एक हैं। जूदो सख़ावत और मेहरबानी व शफ़क़त में आप अपनी मिसाल आप थे। आप के ख़ज़ाने का मुंह ग़रीबों और मुस्तहिक़ अफ़राद के लिए हर वक़्त खुला रेहता। मोहताज व मिस्कीन आते और आप के दरबार से माला माल हो कर जाते। एक मरतबा आप अपने कमरे में मसरूफ़े इबादत थे। चन्द दरवेश भी आप के पास बैठे हुवे थे। अचानक आप अपने मुसल्ले से उठे और रक़म की एक थैली हाथ में लिए बाहर निकल गए। दरवेश भी

હૈરાની કે આલમ મેં આપ કે સાથ હો લિએ, બાહર આ કર દેખા કિ ચન્દ આદમી એક ગૃહિબુલ હાલ શાખસ કો અપને કર્જ કી વુસૂલી કે લિએ તંગ કર રહે હું ઔર ઉસ શાખસ કે પાસ એક કોડી (યાની દેને કે લિએ કુછ) ભી નહીં થી। આપ ને કર્જ ખ્વાહોં (જિન્હોંને કર્જ દિયા થા ઉન) કો બુલા કર ફરમાયા : યેહ થૈલી લે લો ઔર જિસ કદર ઇસ શાખસ સે લેને હું નિકાલ લો। એક કર્જ ખ્વાહ ને અપને કર્જ સે કુછ રૂપૈ જ્યાદા લેને ચાહે। ફૌરન ઉસ કા હાથ ખુશક હો ગયા (સૂખ ગયા)। ચિલ્લા કર બોલા : હુજ્જૂર ! મુઆફ ફરમાઇએ, મૈં જ્યાદા લેને સે તૌબા કરતા હું। ફૌરન ઉસ કા હાથ ઠીક હો ગયા। મફલૂકુલ હાલ (કંગાલ) મકરૂજ (કર્જદાર) આપ કો દુઆએ દેને લગા।

હજરતે ગૌસ બહાઉદ્દીન જકરિયા મુલતાની સોહરવર્દી રحمતُ اللہ عَلَيْهِ દરવેશોં કે હમરાહ વાપસ તશરીફ લે આએ ઔર ફરમાયા : **અલ્લાહ** પાક ને મુજ્ઞે ઇસ શાખસ કી મદદ કે લિએ ભેજા થા। الْحَمْدُ لِلّٰهِ ઇસ કા મત્લબ પૂરા હો ગયા।

(ફેઝાને બહાઉદ્દીન જકરિયા મુલતાની, 41)

વગાઈ અમરાજ મેં ભી હમારે બુજુર્ગ મુસલમાનોં કે સાથ ખૈર ખ્વાહી ફરમાયા કરતે, ઇસ સિલસિલે મેં દો વાકેઅાત મુલાહજા કીજિએ :

(1) એક મરતબા દેહલી શેહર મેં ઐસી વબા ફેલી કિ બહુત સે લોગ ઉસ કા શિકાર હો કર મરને લગે। દેહલી મેં એક શરીફ ઘરાના ઐસા ભી થા જો હજરતે સાધ્યદુના સખી સરવર رحمتُ اللہ عَلَيْهِ સે બે ઇન્તિહા મહબ્બતો અનીદત રહ્ખતા થા વોહ ભી ઇસ વબા કી જદ મેં આ ગયા। ચુનાન્ચે, ઉસ ઘર કા સરબરાહ સેકડોં મીલ કા સફર તૈ કરને કે બાદ હજરતે સાધ્યદુના સખી સરવર رحمتُ اللہ عَلَيْهِ કી બારગાહ મેં હાજિર હુવા ઔર અપની પરેશાની અર્જ કી।

આપ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ نે ઉસે થોડા સા નમક દિયા ઔર ફરમાયા : “ઘર કે નમક મેં મિલા કર ઇસ્તેમાલ કરો ।” ચુનાન્ચે, ઉસ શાખસ ને ઘર જા કર એસા હી કિયા તો **અલ્લાહ** ને ઉસ કે એહલે ખાના કો શિફા અંતા ફરમા દી ।

(ફેજાને સુલતાન સખી સરવર, સ. 19)

(2) સિલસિલાએ કાદિરિયા રજ્વિયા અંતારિયા કે ચાલીસવેં શૈખે તરીકૃત, કુમરે રજા હજરતે મૌલાના હાફિજ અબ્દુસ્સલામ કાદિરી رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ કો અલ્લાહ પાક ને કઈ ખૂબિયોં સે નવાજા થા જિન મેં સે એક યેહ ભી થી કિ બીમાર વ પરેશાન આપ કી બારગાહ મેં હાજિર હોતે આપ ઉન કા રૂહાની ઇલાજ ફરમાતે અલ્લાહ ઉન્હેં શિફા અંતા ફરમા દિયા કરતા થા । અચાનક ઉસ અલાકે મેં એક વબા ફૈલને લગી જિસ ને રફ્તા રફ્તા અલાકા મકીનોં કો અપની લપેટ મેં લેના શુરૂઆનું કર દિયા । કોલમ્બો (સીલંકા) મેં બસને વાલે મુસલમાન ભી ઉસ વબા કી જાદ મેં આએ । ઉન્હોંને ઇસ વબા સે બચને કે લિએ તદાબીર કીં લેકિન ખાતિર ખ્વાહ ફાએદા ન હુવા । હજરતે મૌલાના હાફિજ અબ્દુસ્સલામ કાદિરી رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ સે લોગોં કી રોજ બરોજ બિગડતી હાલત દેખી ન ગઈ, ઉમ્મતે મેહબૂબ مَسْمُوٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ કી મહબ્બત સે મામૂર દિલ તડ્પ ઉઠા ઔર આપ ને અપની મસરૂફિયાત કો બાલાએ તાક રખતે હુવે તાવીજાત કે જરીએ ઉસ વબા કા રૂહાની ઇલાજ શુરૂઆનું ફરમાયા । લોગ ઉન કી બારગાહ મેં હાજિર હોતે, તાવીજાત પાતે ઔર સેહૃત યાબ હો જાતે । અભી ચન્દ રોજ હી ગુજરે થે કિ આપ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ કે તાવીજાત કી બરકત સે ઉસ વબા કા ખાતિમા હો ગયા યું “કુમરે રજા” યાની “રજા કે ચાંદ” કી રૌશની સે વબા કી જુલ્મત કાફૂર હો ગઈ ।

(ફેજાને મૌલાના મુહમ્મદ અબ્દુસ્સલામ કાદિરી, સ. 1)

હમ યું ભી ખૈર ખ્વાહી કર સકતે હોએ

ઉમmat की खैर ख्वाही की मुख्तलिफ़ सूरतें हैं जिन पर अमल पैरा हो कर हम उम्मते मुस्लिमा की खैर ख्वाही करने का सवाबे अज़ीम हासिल कर सकते हैं, चुनान्चे,

કिसी बीमार की इयादत करना खैर ख्वाही है, फ़रमाने मुस्तफ़ा مسند احمد، مسنن جابر بن عبد الله، ٥/٣٢٦٣، حديث: صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जिस ने मरीज़ की इयादत की, जब तक वोह बैठ न जाए, दरियाए रेहमत में गोते लगाता रेहता है और जब वोह बैठ जाता है तो रेहमत में डूब जाता है ।

मुसलमान की तक्लीफ़ दूर करना खैर ख्वाही है, फ़रमाने मुस्तफ़ा مسند احمد، مسنن جابر بن عبد الله، ٥/٣٢٦٣، حديث: صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जो किसी मुसलमान की तक्लीफ़ दूर करे, **अल्लाह** पाक कियामत की तक्लीफ़ों में से उस की तक्लीफ़ दूर फ़रमाएगा ।

मुसलमान की इज़्जत की हिफ़ाज़त करना खैर ख्वाही है, फ़रमाने मुस्तफ़ा مسند احمد، مسنن جابر بن عبد الله، ٥/٣٢٦٣، حديث: صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : जो मुसलमान अपने भाई की आबरू से रोके (यानी किसी मुस्लिम की आबरू रेज़ी होती थी उस ने मन्अ किया) तो **अल्लाह** पाक पर हक़ है कि कियामत के दिन उस को जहन्नम की आग से बचाए ।

﴿ مُسَلِّمٌ ﴾ મુસलમાન કા દિલ ખુશ કરના ખૈર ખ્વાહી હૈ, ફરમાને મુસ્તફા
મુસ્તફા : ફરાઇજ કે બાદ સબ આમાલ મેં **અલ્લાહ** પાક કો
જ્યાદા પ્યારા મુસલમાન કા દિલ ખુશ કરના હૈ । (૧૧૦૭૯، حલિથ: ૫૯)

﴿ أَفْوَهُ ﴾ અફ્વો દર ગુજર સે પેશ આના ખૈર ખ્વાહી હૈ, ફરમાને મુસ્તફા
મુસ્તફા : **અલ્લાહ** પાક બન્દે કે અફ્વો દર ગુજર કી વજ્હ સે
ઉસ કી ઇજ્જત મેં ઇજાફા ફરમા દેતા હૈ ઔર જો શાખ્સ **અલ્લાહ** પાક
કે લિએ તવાજોઅ ઇખ્રિતયાર કરતા હૈ, **અલ્લાહ** પાક ઉસે બુલન્દી અતા
ફરમાતા હૈ । (૨૦૮૮، حલિથ: ૧૦૮૧، ص ૧)

﴿ نَكِيٰ ﴾ નેકી કી દાવત દેના ઔર બુરાઈ સે મન્ભ કરના ખૈર ખ્વાહી હૈ,
હજરતે કાબુલ અહ્બાર رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ફરમાતે હૈને : જનતુલ ફિરદાસ ખાસ
ઉસ શાખ્સ કે લિએ સજાઈ જાતી હૈ જો નેકી કા હુક્મ કરે ઔર બુરાઈ સે
રોકે । (تبيه المغتربين، ص ૨૩૧)

﴿ غَرِيبٌ ﴾ ગ્રાની મુસલમાનોં કી મદદ કરના ખૈર ખ્વાહી હૈ, ઇરશાદ ફરમાયા :
જિસ ને મુસલમાન ભાઈ કી હાજત રવાઈ કી, વોહ ઐસા હૈ જૈસે ઉસ ને
સારી ડુમ્ર **અલ્લાહ** પાક કી ઇબાદત કી ।

(كتب الزكوة، باب قضاء الحاج من الامال، الجزء: ٢، المدحور: ١٨٩/٣، حલિથ: ૧૨૨૫૩)

﴿ إِلَمْ ﴾ ઇલ્મે દીન સીખને સિખાને કે લિએ મદની કાફિલોં મેં સફર
કરના ખૈર ખ્વાહી હૈ હદીસે પાક મેં હૈને : જો **અલ્લાહ** પાક કે લિએ ઇલ્મ
સીખને નિકલતા હૈ, **અલ્લાહ** પાક ઉસ કે લિએ જનત કા દરવાજા
ખોલ દેતા હૈ ઔર ફરિશ્તે ઉસ કે લિએ અપને બાજૂ બિછા દેતે હૈને ।

(شعب الإيمان، ٢/٢٤٣، حલિથ: ૧૬૯)

✿ મજલૂમ કી મદદ કરના ખૈર ખ્વાહી હૈ, ફરમાને મુસ્તફા
મનુષી : જિસ ને કિસી ગમજદા મોમિન કી મુશ્કિલ દૂર કી યા
કિસી મજલૂમ કી મદદ કી તો **અલ્લાહ** પાક ઉસ શાખસ કે લિએ 73
મગફિરતેં લિખ દેતા હૈ। (شعب الإيمان، باب في التعاون الخ، حديث: ١٢٠، بغير قليل)

✿ મકરૂજ કે સાથ નર્મી કરના ખૈર ખ્વાહી હૈ, ફરમાને મુસ્તફા
મનુષી : જો તંગદસ્ત કો મોહલત દે યા ઉસ કા કર્જ મુઆફ
કર દે **અલ્લાહ** પાક ઉસે જહનમ કી ગર્મી સે મેહફૂજ ફરમાએગા।

(مسند أحمد، مسنند عبد الله بن عباس، ١/٤٠٠، حديث: ١٧)

✿ ઇન્ટેકાલ પર લવાહિકીન સે તાજિયત કરના ખૈર ખ્વાહી હૈ, ફરમાને
મુસ્તફા : જો કિસી ગમજદા શાખસ સે તાજિયત કરેગા
અલ્લાહ પાક ઉસે તક્વા કા લિબાસ પેહનાએગા ઔર રૂહોં કે દરમિયાન
ઉસ કી રૂહ પર રેહૂમત ફરમાએગા ઔર જો કિસી મુસીબત જદા સે તાજિયત
કરેગા **અલ્લાહ** પાક ઉસે જન્ત કે જોડોં મેં સે દો ઐસે જોડે પેહનાએગા
જિન કી કીમત (સારી) દુન્યા ભી નહીં હો સકતી।

(معجم الأوسط، من أسماء الشّرائع، ٢/٢٢٩، حديث: ٩٢٩)

✿ મુસલમાનોં કો ખાના ખિલાના ભી ખૈર ખ્વાહી હૈ, ફરમાને મુસ્તફા
મનુષી : જો અપને મુસલમાન ભાઈ કી ભૂક મિટાને કા એહતિમામ
કરે ઔર ઉસે ખાના ખિલાએ યહાં તક કિ વોહ સેર હો જાએ તો **અલ્લાહ**
કરીમ ઉસ કી મગફિરત ફરમા દેગા।

(جمع الزوائد، كتاب الزكاة، باب في من أطعم مسلماً أو ستابه، ٣/١٩، حديث: ٣٧١٩)

अगर हर मुसलमान खैर ख़्वाह बन जाए

फ़ी ज़माना हमारी हालत येह है कि हमें “या शैख़ अपनी अपनी देख” के तहत सिर्फ़ अपने मुआमलात सुलझाने की फ़िक्र है। हमारे आस पास कितने मुसलमान परेशान हाल हैं, हमें उस का कोई एहसास नहीं। वोह लोग जिन से हमारा रोज़ाना वास्ता पड़ता है उन में से कितने खुश दिली से और कितने परेशान चेहरों से हमें मिलते हैं, हम ने कभी इस पर गौर किया? हमारे जानने वालों में से कितने क़र्ज़ों में जकड़े जा चुके हैं बल्कि ख़ानदान में हमारे कितने रिश्तेदार गुर्बतो इफ़्लास की चक्की में पिस रहे हैं, हमें उस की कोई ख़बर नहीं। हमारे पड़ोसियों को दो वक्त का खाना भी नसीब होता है या नहीं, हमें उस से कोई सरोकार नहीं, पेहनने के लिए मुनासिब कपड़े भी मुयस्सर आते हैं या नहीं, हमें उस से कोई ग़रज़ नहीं। कितने बीमारों की रातों की नींद और दिन का सुकून पैसा न होने की वजह से बरबाद हो रहा है, इस तरफ़ हमारी तब्ज़ोह ही नहीं होती।

हकीक़त तो येह है कि “हर मुसलमान की खैर ख़्वाही” येह एक ऐसा अ़मले खैर है कि अगर हर मुसलमान इस पर अ़मल शुरूअ़ कर दे तो बिगड़े हुवे मुआशरे की काया ही पलट जाए और “मुस्लिम मुआशरा” आराम व राहत और सुकून व इत्मीनान का गेहवारा बन जाए। ज़ाहिर है कि जब हर मुसलमान अपनी ज़िन्दगी का येह मक्सद बना लेगा कि मैं हर मुसलमान की खैर ख़्वाही करू़ंगा तो हर क़िस्म के मक्को फ़रेब, बद दियानती, ज़ुल्मो सितम, बुरज़ व हसद समेत तमाम बुरी बातों का

ख़ातिमा हो जाएगा और हर मुसलमान हर एक मुसलमान के लिए फ़ाएदा पहुंचाने के सिवा न कुछ कर सकेगा, न कुछ सोच सकेगा, न कोई मुसलमान किसी मुसलमान के साथ ख़ियानत करेगा, न चुग़ली, ग़ीबत और बोहतान तराशी का मुर्तकिब होगा, न ज़ुल्म के किसी पेहलू का ख़्याल दिल में आने देगा, न किसी के बनते हुवे काम में रुकावट डालेगा बल्कि वोह सब का भला चाहेगा और सब के साथ भलाई करेगा जिस का नतीजा येह होगा कि लोग भी उस की ख़ैर ख़्वाही और भलाई करेंगे और वोह भी हर नुक़सान से मेहफूज़ रहेगा और हमेशा उस का भला होता रहेगा ।

आइए ! कोरोना वायरस और इस तरह की हर आफ़त के ख़ातिमे के लिए हम हर मुसलमान के साथ ख़ैर ख़्वाही करने का अ़हद करते हैं ।

उम्मते मेहबूब का या रब बना दे ख़ैर ख़्वाह

नफ़्स की ख़ातिर किसी से दिल में मेरे हो न बैर (वसाइले बख़िश)

अमीरे एहले सुन्नत और खैर ख़्वाहिए उम्मत

दिलों की राहत, अमीरे एहले सुन्नत हज़रते अल्लामा मौलाना मुहम्मद इल्यास अंतार क़ादिरी الْيَلِيَّاَسُ الْأَنْتَارِيُّ कसीर मसरूफ़ियात होने के बा वुजूद अब भी मुसलमानों के साथ मुख़्तलिफ़ अन्दाज़ से ख़ैर ख़्वाही फ़रमाते ही रहते हैं । बसा अवक़ात आप को जब किसी के बारे में मालूम होता है कि वोह किसी आज़माइश में मुब्ला है या बीमार है तो उस की इयादत करते हैं, बीमारों के लिए शिफ़ायाबी और परेशान ह़ालों की परेशानी दूर होने की दुआएं करते हैं, किसी इस्लामी भाई का इन्तेक़ाल हो जाए तो

हत्तल मक्कदूर फ़ोन कर के या सौती पैग़ाम (Voice Message) या सूरी पैग़ाम (Video Message) के ज़रीए उन के अज़ीज़ो अक़ारिब से ताज़ियत फ़रमाते, मर्हूम के लिए बछिशाश व मग़फ़िरत की दुआ फ़रमाते और ख़ैर ख़्वाही फ़रमाते हुवे एहले ख़ाना को नेकी की दावत और सब्र के फ़ज़ाइल पर मुश्तमिल मदनी फूलों से नवाज़ते हैं। कोरोना वायरस में भी आप ने पैग़ामात, बयानात और दुआओं का सिलसिला जारी ही रखा हुवा है। आप دامت برکاتُهُمُ الْعَالِيَةُ ने दावते इस्लामी के ज़रीए मुश्किल की इस घड़ी में ग़रीब मुसलमानों और परेशान ह़ालों की इमदाद का बीड़ा उठाया है। दावते इस्लामी की ख़िदमात की मुख्तसर झलकियां पेशे ख़िदमत हैं :

- ✿ मुल्क और बैरूने मुल्क मुतास्सिर होने वालों (असर ग्रस्तों) को राशन पेश किया गया। जिन घरों में मर्द हज़रात के ज़रीए राशन पहुंचाना मुमकिन न था उन तक ख़वातीन के ज़रीए राशन फ़राहम किया गया। कमो बेश पन्दरह हज़ार से ज़ाइद घरों तक रोज़ाना राशन पहुंचाया जा रहा है।
- ✿ महब्बते एहले बैत का सुबूत देते हुवे बा क़ाइदा फ़ेहरिस्त बना कर सादात घरानों की ख़िदमत करने का सिलसिला जारी है।
- ✿ कुरआने पाक की तालीम ह़ासिल करने वाले बच्चे और बच्चियों के घरों में एहतिमाम के साथ राशन पहुंचाया गया।
- ✿ राशन के साथ साथ केश की सूरत में एक ख़तीर (बड़ी) रक़म भी मुतास्सिरीन (असर ग्रस्तों) में तक्सीम की गई।
- ✿ हज़ारों अइम्मा और मुअज्ज़िनीन की ख़िदमात में रक़म पेश की गई।

❖ ડલમાએ એહલે સુન્ત કે હુકમ પર દાવતે ઇસ્લામી કે જેરે એહતિમામ મસાજિદ મેં રાત 10:00 બજે અજાને ભી દી ગઈ ।

❖ દાવતે ઇસ્લામી ને અપને અક્સર અજીરોં કો વકૃત સે પેહલે તનખ્વાહ પેશ કર દી તાકિ ઉન્હેં કિસી કિસ્મ કી પરેશાની કા સામના ન કરના પડે ।

❖ મુલ્ક ભર મેં લોક ડાઉન કી વજ્હ સે જહાં અશ્યાએ ખુર્દો નોશ કા હુસૂલ મુશ્કિલ હુવા વહીં બહુત સારે ઉન મરીજોં કો ભી સખ્ત આજુમાઇશ કા સામના કરના પડા જિન્હેં ખૂન કી જુરૂરત પેશ આતી હૈ બ સૂરતે દીગર જાન કા ખત્રા લાહિક હો જાતા હૈ જૈસે થૈલીસીમા વગૈરા કે મરીજ । દાવતે ઇસ્લામી ને ન સિર્ફ ઉન કે લિએ ખૂન કા અતિથ્યા મુમકિન બનાયા બલિક ઇન્ટરનેશનલ ઉસૂલોં કે તહૂત તમામ તર હિફાજતી ઇક્વામાત બરૂએ કાર લાતે હુવે મુખ્તલિફ મકામાત પર કેમ્પ કાઇમ કિએ જહાં હજારોં મુસલમાનોં ને ટેસ્ટ કે બાદ અપના ખૂન અતિથ્યા (Donate) કિયા જો જુરૂરત મન્દ મરીજોં કો પેશ કિયા ગયા । અબ તક દાવતે ઇસ્લામી કી જાનિબ સે 9 હજાર સે જાઇદ ખૂન બોટલ અતિથ્યા (Donate) કિયા જા ચુકા હૈ ।

❖ ઇલેક્ટ્રોનિક મીડિયા યાની મદની ચૈનલ કે જરીએ ખૌફો હિરાસ ફૈલાને કે બજાએ ઇસ્લાહે ઉમ્મત કે જજ્બે કે તહૂત નાએ ઔર દિલચસ્પ સિલસિલોં (Programs) કા એહતિમામ કિયા ગયા મસલન “દિલોં કી રાહત” । ઇસ સિલસિલે મેં અમીરે એહલે સુન્ત અલ્લામા મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર કાદિરી ﷺ ને અપની જિન્દગી કે દિલચસ્પ વાકેઅાત

बयान फ़रमाए और खुशबूदार मदनी फूलों से मुसलमानों के दिलों को मेहका दिया। निगराने शूरा मौलाना मुहम्मद इमरान अंतारी ने “कोरोना वायरस” के हवाले से एक सिलसिला किया जिस में ‘कोरोना वायरस’ से मुतअल्लिक़ा कई उनवानात पर गुफ्तगू हुई। इस के इलावा मुख्तलिफ़ मवाक़ेःअ़ पर कोरोना वायरस से बचने की एहतियातें, ज़रूरी तदाबीर और अहम बातें बयान करने का सिलसिला जारी है।

अनमोल क़ीमत

दिल की क़ीमत नहीं

लेकिन ज़बान का

मीठा बोल

दिल को ख़रीद लेता है।

માخذ و مراجع

مطبعة العائني بغداد	خربيب الحديث	مكتبة المدينة كراچي	قرآن ياك
دارالكتب العلمية بيروت	مكارم الاخلاق للطبراني	مكتبة المدينة كراچي	كنز الابيات
عرب شريف	عمل اليوم والليلة	مكتبة المدينة كراچي	كتزان الفرقان
عرب شريف	شرح بخاري لابن بطال	دار الفكر بيروت ١٤٠٣هـ	دومشور
دارالكتب العلمية بيروت ١٤٥١هـ	شرح مسلم للنبووي	دار احياء التراث العربي بيروت ١٤٥٥هـ	روح البيان
دارالكتب العلمية بيروت ١٤٢٢هـ	فيض القدير	مكتبة المدينة كراچي	صراط الجنان
عرب شريف	التبسيير	دارالكتب العلمية بيروت ١٤١٩هـ	صحیح البخاری
ضياء القرآن بقلم كيشنز	مرأة التاريخ	دارالكتاب العربي بيروت ٢٠٠٨هـ	صحیح مسلم
دارصادر بيروت ٢٠٠٤هـ	احياء العلوم	دار الفكر بيروت ١٤١٤هـ	سنن الترمذى
دارالكتب العلمية بيروت ١٤١٩هـ	حلية الاولىء	دار احياء التراث العربي بيروت ١٤٢١هـ	سنن ابى داود
دارالبشاير دمشق	تنبيه المغتربين	دار المعرفة بيروت	سنن ابى ماجه
دارالكتب العلمية بيروت	النجوم الزاهرة	دار المعرفة بيروت ١٤٣٣هـ	موطا امام مالك
دارابن كثیر بيروت	شذرات الذهب	دار المعرفة بيروت ١٤١٨هـ	مستدرک
مكتبة المدينة كراچي	ملفوظات على حضرت	دار الفكر بيروت ١٤١٤هـ	مسند امام احمد
مكتبة المدينة كراچي	فتاوى دعا	دارالكتب العلمية بيروت ١٤٢١هـ	شعب الایمان
مكتبة المدينة كراچي	جتنی زیور	دارالكتب العلمية بيروت ١٤١٨هـ	مسند ابی یعلی
مكتبة المدينة كراچي	مدنی فتح سورہ	دارالكتب العلمية بيروت ١٩٨٦هـ	مسند فردوس
مكتبة المدينة كراچي	عجب القرآن	دار الفكر بيروت ١٤١٨هـ	فردوس الاخبار
رضافاؤیڈیشن لاہور	حيات محمد اعظم	دارالكتب العلمية بيروت ١٤١٩هـ	كنز العمل
مكتبة المدينة كراچي	فیضان بہاء الدین زکریا ملتانی	دارالكتب العلمية بيروت ١٤٢٥هـ	جامع صغير
مكتبة المدينة كراچي	فیضان سلطان حسی سرور	دار احياء التراث العربي بيروت ١٤٢٢هـ	المعجم الصغير
مكتبة المدينة كراچي	فیضان مولانا محمد عبد السلام قادری	دارالكتب العلمية بيروت ١٤٢٢هـ	المعجم الأوسط
مكتبة المدينة كراچي	حدائق بخشش	دار الفكر بيروت ١٤٢٠هـ	معجم الزوائد
مكتبة المدينة كراچي	وسائل بخشش	دار الفكر بيروت ١٤١٨هـ	الترغيب والترهيب
***	***	دارالكتب العلمية بيروت	شرح السنة

પેહરિસ્ત

ઉનવાન	સફ્હા	ઉનવાન	સફ્હા
પેહલા બાબ : માલૂમાત	1	આયાતે શિફા સે ઇલાજ	28
કોરોના વાયરસ ઔર દીગર વબાએં	1	તિલાવતે સૂરે નૂહ કી બરકત	28
દાફેએ જુમલા બલા તુમ પે કરોડોં દુરૂદ	1	કોરોના વાયરસ ઔર દીગર મુસીબતોં સે હિફાજત	
જબ બાદશાહ ડર કર ભાગને લગા	2	કે લિએ 13 દુઆએં	29
જબ માર્જી (Past) મેં વબાએ આઈ	4	કોરોના વાયરસ ઔર દીગર મુસીબતોં સે હિફાજત	
દૂસરા બાબ : વુજૂહાત વ અલામાત	6	કે લિએ સાત અવરાદો વજાઇફ	35
કોરોના વાયરસ જૈસી વબાઓં કી વુજૂહાત	6	દુખોં ને તુમ કો જો ઘેરા હૈ તે દુરૂદ પઢો	36
હમારી બદ આમાલિયાં	6	વજાઇફ પઢને પર ઇસ્તેકામત કેસે ઝાસિલ હો ?	39
હલાકત મેં ડાલને વાળે કામ	7	પેહલી વજ્હ :	39
કોરોના વાયરસ કી અલામાત	9	દૂસરી વજ્હ :	40
તીસરા બાબ : બચને કે તૃકે	10	(7) સમઝાદારી સે મુકાબલા કીજિએ	41
કોરોના વાયરસ સે કૈસે બચા જાએ ?	10	ચૌથા બાબ : હમારે રવચ્ચે	44
(1) ભાપ લીજિએ	10	વબાઈ અમરાજ ઔર હમારે ગુલતું રવચ્ચે	44
(2) જિસ્મ કા દિફાઈનિજામ મજબૂત બનાઇએ	10	(1) મરીજ સે નફરત	44
નિશાસ્ત સે ભરપૂર કુદરતી ગિજાએં	11	(2) બે હિસ્સે (એહસાસ ન હોને) કી હિસ (એહસાસ)	45
લેહૂમ્યાત સે ભરપૂર કુદરતી ગિજાએં	11	(3) કહ્યું બીમારી ન નિકલ આએ	48
હ્યાતીન સે ભરપૂર ગિજાએં	11	(4) ઇલાજ સે ફરાર	48
(3) નેકિયાં ઇખ્ખિયાર કીજિએ	12	(5) મખ્ટલૂક સે બુરા સુલૂક	49
(4) અબ તો ગુનાહ છોડ દીજિએ	13	(6) ખુદા ખ્યાણી સે પરહેજ	50
(5) સફાઈ કા એહતિમામ કીજિએ	13	(7) રબ સે દૂરી	52
(1) બાર બાર હાથ ધો લીજિએ	14	(8) બે એહતિયાતી મેં બે બાકી	53
(2) ખાંસને ઔર છોકને મેં એહતિયાત કીજિએ	16	(9) બે બુન્યાદ ખ્યારોં પર તબસેરે	54
(3) ઘર ઔર અલાકા સાફ સુથરા રખિએ	17	લોગોં સે ખૈર ખ્વાહી કીજિએ	54
(4) ખુદ કો ભી સાફ સુથરા રખિએ	18	ખૈર ખ્વાહી હૈ ક્યા ?	55
(6) દુઆએં કીજિએ ઔર અવરાદો વજાઇફ પદ્ધિએ	20	હમ યું ભી ખૈર ખ્વાહી કર સકતે હું	60
અવરાદો વજાઇફ પદ્ધને કી 7 શરાઇત	21	અગર હર મુસલમાન ખૈર ખ્વાહ બન જાએ	63
અવરાદો વજાઇફ પદ્ધને કે જરૂરી આદાબ	22	અમીરે એહ્લે સુન્ત ઔર ખૈર ખ્વાહિએ ઉમ્મત	64
કોરોના વાયરસ ઔર દીગર મુસીબતોં સે નજાત કે કુરઆની ઇલાજ	24	માયિઝિઝો મરાજેઅ	68
		પેહરિસ્ત	69

DAWATE ISLAMI HIND DEPARTMENTS & CHARITY (APRIL 2020)

Jamiatul Madina (Brothers & Sisters)		Madarisul Madina (Brothers & Sisters)		Haftawar Ijtimaat (Brothers)		Madrasatul Madina Baleghan (Brothers)			
Branches	109	Branches	390	ijtimaat	384	Madarse	1667		
Students	7500	Students	16994	Shurka	22020	Shurka	12717		
Employe	789	Employe	1422	Haftawar Ijtimaat (Sisters)		Madrasatul Madina Baleghaat (Sisters)			
Yearly Expences	26.25 Cr.	Yearly Expences	13 Cr.	ijtimaat	20476	Madarse	564		
Masjid & Tameera (Project)				Shurka	78790	Shurka	5725		
Masajid Tameer Shuda	Zere Tameer	Baaaz Hissa Khali Baaaz Hissa Tameer	Khali Polots	Darul Sunnah (Sisters)		Darul Sunnah (Brothers)			
194	94	14	262	Total	2 (Mumbai & Muradabad)	Total	17		
Darul Madina				Madani Kaam (Shahron Aur Gaon Mein) & Projects (Masajid, Faizane Madina, Darul Madina, Plots Etc.)					
Campus	Students		Staff	Shahar	Gaon		Projects Kul		
17	2467		336	679	2208		300		
Madrasatul Madina Online Ke Zariye Courses			Lock Down Ke Dauran Mukhtalif Courses Aur Madan kaamon ki Activities			Corona Welfare Kitne Gharon Me Rashan/Cash Pahuchaya Gaya			
Total Courses		24	Faizane Tilawate Courses (Kul)	150	35,302				
Students		1376	Shurka	3200	Ayemmad E Masajid				
Staff		137	Online Madrasatul Madina Baleghan	294	Imaamon Ki Taqaruri				
Dawateislami (Hind)			Shurka	1702	155				

अल्लाह

“कोरोना”

से हम को बचा या इलाही

“कोरोना” से हम को बचा या इलाही
 “कोरोना” में जो मुब्ला है उन्हें तू
 “कोरोना” से सब लोग घबरा गए हैं
 “कोरोना” हमारा भला क्या बिगाड़े
 “कोरोना” का डर दूर फ़रमा के या रब !
 ज़बां पर “कोरोना-कोरोना” के बदले
 “कोरोना” का शाहे मदीना के सदके
 “कोरोना” के बदले गुनाहों का डर दे
 डरे नारे दोज़ख से ऐ काश हर दम
 गुनाहों से तौबा की तौफ़ीक दे दे
 रहे खौफ़ हर दम बुरे ख़तिमे का

तू “अऱ्तार” को दे दे शौके मुलाक़ात
 तू कुर्ब अपना कर दे अऱ्ता या इलाही

परे हो येह हम से बला या इलाही
 करम से अऱ्ता कर शिफ़ा या इलाही
 तू हिम्मत दे और हौसला या इलाही
 सहारा है हम को तेरा या इलाही
 तू कर खौफ़ अपना अऱ्ता या इलाही
 तेरा ज़िक्र हो या खुदा या इलाही
 तू दुन्या से कर ख़ातिमा या इलाही
 नदामत से हम को रुला या इलाही
 तू जन्नत में हम को बसा या इलाही
 हमें नेक बन्दा बना या इलाही
 हो ईमान पर ख़ातिमा या इलाही

19 अक्टूबर 1441 هـ.
15-03-2020